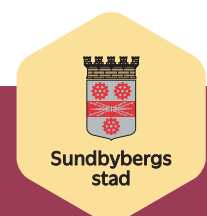

Socialt bokslut 2018

SUNDBYBERG.SE

Innehåll

Inledning 3

Sociala bokslutets innehåll 3

Styrande dokument och riktlinjer 4

Nationella riktlinjer kopplade till social hållbarhet 5

Hållbar utveckling och Agenda 2030 5

Sveriges handlingsplan för Agenda 2030 6

FN:s konvention om barnets rättigheter 8

Sveriges folkhälsomål 8

Nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd 8

Mötesplats social hållbarhet 9

Ändrad minoritetslagstiftning 9

FN:s flaggskeppsrapport om funktionshinder
och utveckling 2018 9

Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 9

Sundbyberg i siffror 10

Social hållbarhet utifrån

fem perspektiv 15

Perspektiv Delaktighet och inflytande 16

Statistik delaktighet och inflytande 17

Goda exempel delaktighet och inflytande 21

Perspektiv Jämställdhet 24

Statistik jämställdhet 25

Goda exempel jämställdhet 28

Perspektiv Integration 31

Statistik integration 31

Goda exempel integration 32

Perspektiv Tillgänglighet 35

Statistik tillgänglighet 37

Goda exempel tillgänglighet 39

Perspektiv Jämlik hälsa 42

Statistik jämlik hälsa 43

Goda exempel jämlik hälsa 46

Tabeller 50

Sundbyberg har under de senaste åren varit en av Sveriges snabbast växande städer. En stark tillväxt medför en rad utmaningar och möjligheter. Det sociala bokslutet är en del i Sundbybergs stads arbete för en hållbar utveckling

Utgångspunkten är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter. I det sociala bokslutet ligger fokus på den sociala dimensionen.

I Sundbyberg som helhet är livsvillkoren goda. Samtidigt behöver staden vara medveten om att invånarna har olika livsvillkor och förutsättningar. För att nå ett socialt hållbart Sundbyberg för alla behöver arbetet fokusera på främjande och förebyggande insatser på alla nivåer.

Stadens alla verksamheter arbetar mot en gemensam vision – Sundbyberg växer med dig! Nyttänkande, Levande och Tillsammans. En framgångsfaktor i arbetet med vår vision är att vara nyfikna, skickliggöra varandra och fira framgångar.

Sociala bokslutets innehåll

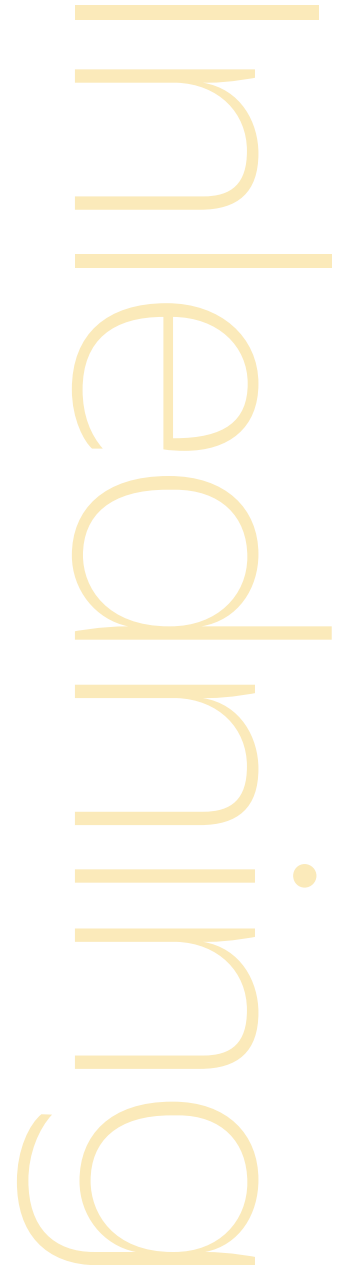
Syftet med det sociala bokslutet är att ge en tillbakablick på året som gått, en samlad bild av invånarnas livsvillkor och förutsättningar samt ett urval av goda exempel i staden. Det görs mycket bra i våra verksamheter varje dag som bidrar till ett mer hållbart Sundbyberg. Det sociala bokslutet uppmärksammar ett axplock, men förhoppningen är att det kan användas som inspiration i stadens fortsatta arbete.

I den första delen av det sociala bokslutet presenteras stadens styrande dokument samt nationella riktlinjer kopplade till social hållbarhet. Därefter kommer ett avsnitt som presenterar stadens förutsättningar för social hållbarhet i siffror. Sista avsnittet beskriver och tar upp statistik och goda exempel utifrån fem olika perspektiv. Perspektiven i det sociala bokslutet grundar sig på målsättningar och inriktningar i stadens budget 2018.

Perspektiven är:

- **Delaktighet och inflytande** – Möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för social hållbarhet och människors välbefinnande.
- **Jämställdhet** – Jämställdhet innebär en jämn fördelning av inflytande, villkor och makt mellan könen.
- **Integration** – Integration kan beskriva de sociala processer genom vilken minoriteter, till exempel invandrade grupper, slussas in i och blir delaktiga i det nya samhället de flyttat till.
- **Tillgänglighet** – Att arbeta för tillgänglighet är att arbeta för att alla människor ska ha samma möjligheter att delta i samhället.
- **Jämlig hälsa** – I ett arbete för en jämlig hälsa strävar man efter att motverka systematiska skillnader i hälsa mellan samhällsgrupper.

Det sociala bokslutet använder ett intersektionellt angreppssätt. Det innebär att bokslutet för varje perspektiv strävar efter att återspegla den mångfald som finns hos sundbybergarna: barn, äldre, personer med funktionsnedsättning, nysvenskar och etablerade sundbybergare.

Styrande dokument och riktlinjer

Det sociala bokslutet är ett led i Sundbybergs stads arbete med social hållbarhet utifrån ett hela staden-perspektiv. Utgångspunkten för bokslutet är stadens styrande dokument. De fungerar som styrinstrument i den kommunala verksamheten och ska medverka till ett gott resultat och en god uppföljning. Nedan presenteras några övergripande styrande dokument för att sätta det sociala bokslutet i sitt sammanhang.

Stadens budget är det övergripande styrdokumentet. I budgeten finns särskilda målsättningar som ska präglar arbetet i staden under ett år, och den visar inriktningen för kommande år.

Stadens vision 2030 uttrycker hela stadens långsiktiga riktning. Visionen är vägledande för stadens alla verksamheter och innehåller en devis samt tre kärnvärden:

Översiktsplanen är ett strategiskt styrdokument som är vägledande för den fysiska samhällsplaneringen när det gäller att skapa framtidens Sundbyberg. Översiktsplanen beskriver hur staden ska utvecklas de kommande åren. Sundbybergs stads översiktsplan gäller ifrån den 16 maj 2018 och sträcker sig fram till år 2030. Översiktsplanen har målbilder för en sammanhållen stad, plats för alla, grönska och vatten av god kvalitet, levande stadsrum och den smarta staden.

Nationella riktlinjer kopplade till social hållbarhet

Sundbybergs stad och dess verksamheter påverkas ständigt av det som sker i vår omvärld. I arbetet med det sociala bokslutet har följande nationella riktlinjer och aktuella händelser identifierats.

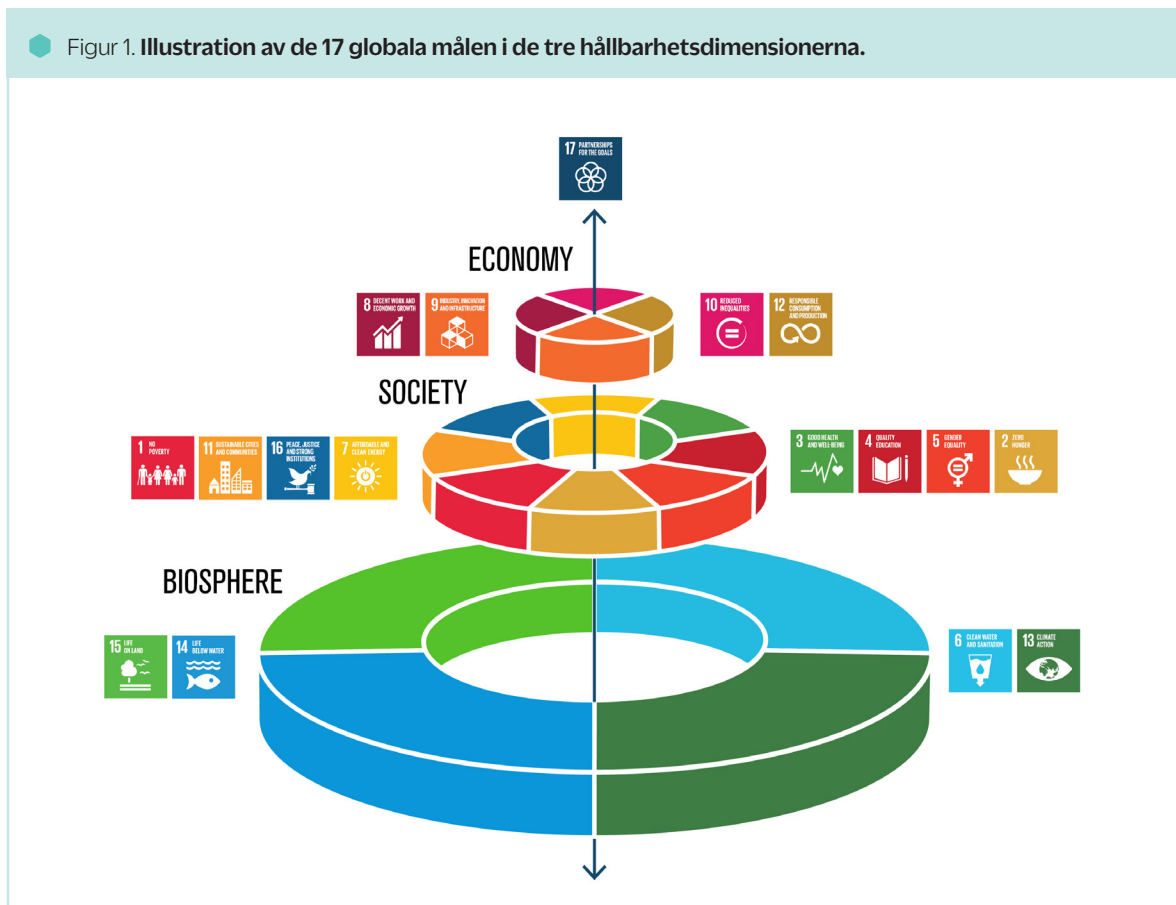
Hållbar utveckling och Agenda 2030

Sverige står, i likhet med många länder i världen, inför påfrestningar inom det ekonomiska, ekologiska och sociala området. En åldrande befolkning, migration, urbanisering, segregation och skillnader i hälsa mellan olika grupper innebär utmaningar för samhället. Det är utifrån dessa utmaningar som FN:s 17 globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 utgår.

En viktig princip att ta hänsyn till är att målen är integrerade och odelbara vilket betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och framgång krävs inom alla områden för att målen som helhet ska kunna uppnås.

Målen samlar de tre hållbarhetsdimensionerna i ett gemensamt ramverk, vilket illustreras i figur 1.

Figur 1. Illustration av de 17 globala målen i de tre hållbarhetsdimensionerna.

Källa: Azote Images för Stockholm Resilience Centre.

Agenda 2030

År 2015 antog regeringen de globala målen i Agenda 2030 och som en del i Sveriges genomförande tillsattes en delegation år 2016 som arbetar självständigt från regeringen och departementen med uppgift att stödja och stimulera arbetet. Detta via uppdragen att:

- Föreslå en övergripande handlingsplan till regeringen
- Främja informations- och kunskapsspridning
- Förankra Agenda 2030 genom en bred dialog med olika samhällsaktörer

Mandatet löper fram till mars 2019 då delegationen också ska redogöra för vilka indikatorer som är lämpliga att följa på alla nivåer för att ge stöd i det fortsatta arbetet.

Sveriges handlingsplan för Agenda 2030

I juni 2018 beslutade regeringen om Sveriges handlingsplan för Agenda 2030. Handlingsplanen innehåller centrala politiska åtgärder och tydliggör hur myndigheter och andra samhällsaktörer kan bidra i arbetet. Den lyfter sex tvärspektoriella fokusområden:

- Jämlikhet och jämställdhet
- Ett hållbart samhälle
- En samhällsnyttig, cirkulär och biobaserad ekonomi
- Ett starkt näringsliv med hållbart företagande
- En hälsosam livsmedelskedja och
- Kunskap och innovation

I rapporten 2018 från Agenda 2030-delegationen uttrycks:

"Kommuner och landsting har en central roll i arbetet med hållbar utveckling. Det är ofta i kommunerna som globala åtaganden, internationell rätt och EU-rätt samt nationell lagstiftning ska omsättas i praktisk handling och målkonflikterna blir som tydligast. Det är på den lokala och regionala nivån som det demokratiska deltagandet utvecklas och de flesta kontakterna med medborgare, näringsliv och civila samhället sker. Den nationella styrningen behöver därför stödja genomförandet på lokal och regional nivå."

För att möjliggöra detta har svenska FN-förbundet och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) under 2018 påbörjat ett gemensamt kommunikationsprojekt i syfte att stärka kunskapen och engagemanget för Agenda 2030.

Under 2019 kommer Sundbybergs stad och ytterligare kommuner, landsting och regioner vara med i detta projekt.

Agenda 2030 i socialt bokslut

Av de 17 mål som finns med i Agenda 2030 är åtta av dem kopplade till innehållet för det sociala bokslutet 2018.

Mål 1 Ingen fattigdom: Att avskaffa all form av fattigdom överallt. Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

Mål 3 Hälsa och välbefinnande: att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar. God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling.

Mål 4 God utbildning för alla: att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots det beräknas fortfarande 250 miljoner barn inte kunna läsa och skriva när de når fjärde årskursen.

Mål 5 Jämställdhet: att uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt. Jämställdhet är ett mål i sig liksom en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling.

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt: att verka för en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt med full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Genom att skapa goda förutsättningar för innovation och entreprenörskap samt säkerställa anständiga arbetsvillkor för alla gynnas en hållbar ekonomisk tillväxt som hela inkluderar hela samhället.

Mål 10 Minskad ojämlikhet: att minska ojämlikheten inom och mellan länder och verka för att tillgången till resurser och möjligheten att delta i och påverka samhällsutvecklingen är rättvis, inom länder såväl som mellan länder.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen: att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Växande städer kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen: att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, se till att alla har tillgång till rättvisa samt bygga upp effektiva och ansvarsskyldiga och inkluderande institutioner på alla nivåer. Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling.

Källa: regeringen.se

FN:s konvention om barnets rättigheter

Den 13 juni 2018 fattade riksdagen beslut om att inkorporera konventionen om barnets rättigheter i svensk lag den 1 januari 2020. I och med att barnkonventionen blir lag får barns rättigheter en starkare ställning juridiskt. Barnrättslagen ska bidra till att barn ses som rättighetsbärare. Barnrättslagen kan tillämpas direkt i domstolar och förvaltningar. Regeringen har beslutat att en vägledning som kan utgöra ett stöd vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen ska tas fram. Syftet med vägledningen är att öka kunskaperna om konventionen för att säkerställa att barnets rättigheter tas tillvara i rättstillämpningen. Vägledningen ska vara klar den 31 maj 2019. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska kartlägga och belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen.

Sveriges folkhälsomål

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt övergripande mål och en ny målstruktur för folkhälsopolitiken, som innebär en mer långsiktig och förebyggande struktur för folkhälsoarbetet. Genom att stärka jämlikhetsaspekten i folkhälsomålet, samt att renodla antalet målområden, är syftet att bidra till att hälsoklyftorna i samhället minskar. Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har omformulerats med ett tydligare fokus på jämlik hälsa. Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Folkhälsopolitikens sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur med elva målområden har omvandlats till åtta:

- Det tidiga livets villkor
- Kunskaper, kompetenser och utbildning
- Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- Inkomster och försörjningsmöjligheter
- Boende och närmiljö
- Levnadsvanor
- Kontroll, inflytande och delaktighet
- En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 om *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*. Syftet är att främja barns hälsa och utveckling och innehåller förebyggande stöd och stöd då problem uppstått. Den vänder sig till fler än barnets rättsliga föräldrar, som bonusföräldrar och närstående vuxna. Stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatserna samhället kan göra för att undvika ojämlikhet och negativa utfall för barn och unga. Barn har rätt till goda uppväxtvillkor och barnets föräldrar har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Enligt barnkonventionen ska konventionsstaterna stötta föräldrarna i detta åtagande. För att nå målsättningen om att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt behövs en fortsatt utveckling inom området.

Mötesplats social hållbarhet

Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ansvarar gemensamt för *Mötesplats social hållbarhet*. I deras programförklaring uttrycks:

Social hållbarhet har en avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle är resilient, men samtidigt förändringsbenäget och ett samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.¹

Ändrad minoritetslagstiftning

Sverige har fem nationella minoriteter; judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar, samt fem nationella minoritetsspråk; finska, jiddisch, meänkieli, romani chib (alla varieteter) och samiska (alla varieteter). Den 1 januari 2019 trädde den ändrade minoritetslagstiftningen, lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, i kraft.

- Enligt den skärpta lagen gäller bland annat följande:
- informera om de nationella minoriteternas rättigheter
- ge nationella minoriteter inflytande i frågor som berör dem, särskilt barn och unga
- anta mål och riktlinjer för minoritetsarbetet.

FN:s flaggskeppsrapport om funktionshinder och utveckling 2018

I december 2018 släppte FN en rapport om hur funktionshinderspolitiken kommit in i länders arbete med Agenda 2030 "Realization of the sustainable development goals by, for and with persons with disabilities - UN flagshipreport on disability and development 2018". Över 200 experter från FN-organ, internationella institutioner, medlemsstater och det civila samhället, inklusive forskningsinstitutioner och organisationer för personer med funktionshinder, har bidragit till denna rapport. Rapporten täcker nya områden för vilka ingen global forskning tidigare varit tillgänglig som till exempel tillgången till energi för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att använda hjälpteknik. Rapporten kommer att fungera som en nollmätning som visar hur det ser ut i dagsläget och därmed vara till hjälp i det fortsatta arbetet för länderna och FN:s olika organisationer. Rapporten granskar data, policyer och program och identifierar goda exempel på hur man kan arbeta med funktionshinderfrågorna.

Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

"Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025" är ett opinionsbildningsprojekt som drivs av ett flertal organisationer som arbetar tobaksförebyggande. Det är också en del av regeringens ANDT-strategi (alkohol, narkotika, dopning och tobak). Projektets mål är att minska rökningen till mindre än fem procent hos befolkningen till år 2025. Länsstyrelsen Stockholm har beslutat att stödja projektet.

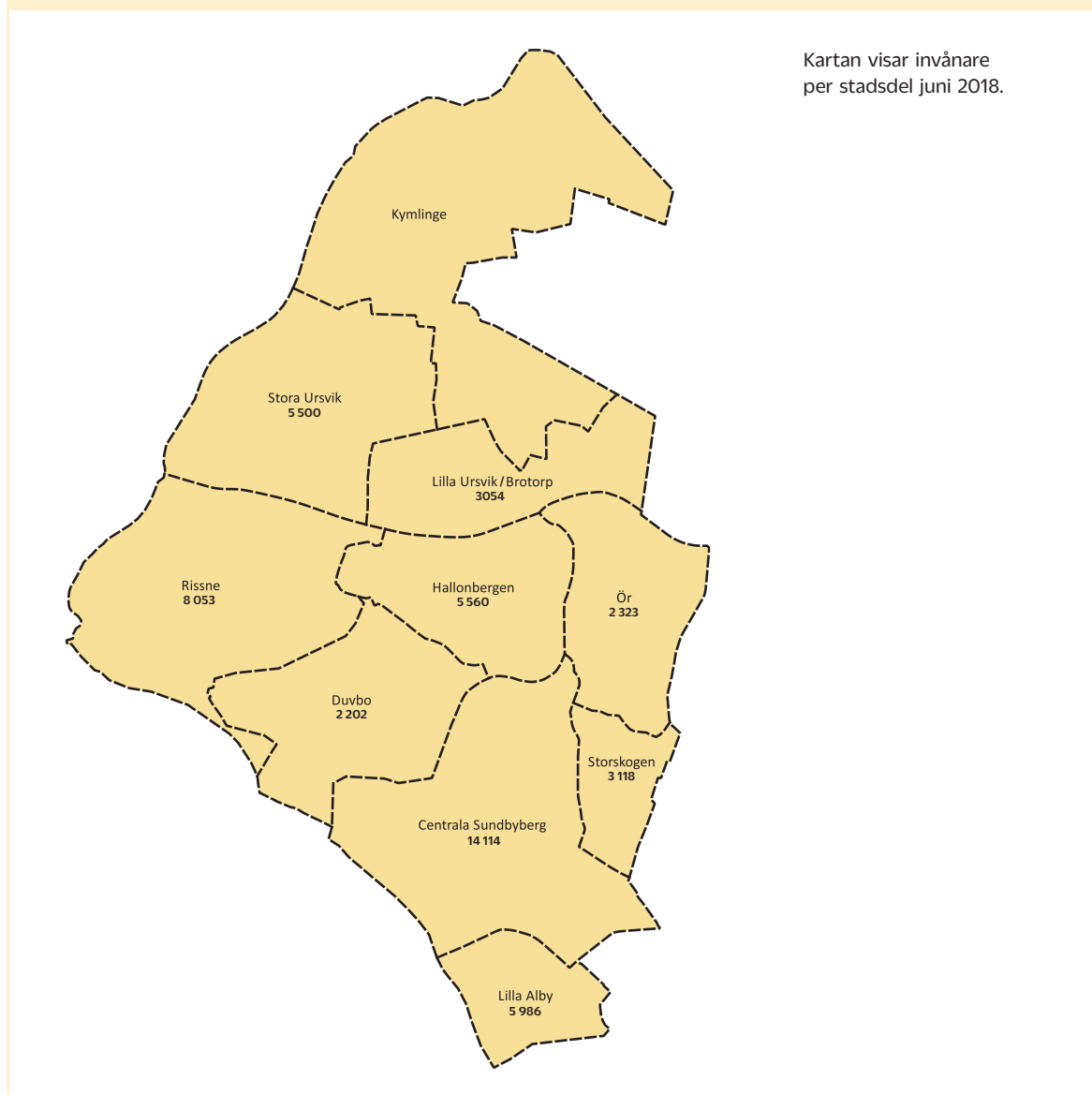
¹ Folkhälsomyndigheten och SKL, Mötesplats Social hållbarhet.

Sundbyberg i siffror

Sundbyberg är en stad i snabb tillväxt, med goda möjligheter till utveckling för både invånare, företag och organisationer. För de flesta är Sundbyberg en bra stad att växa upp och leva i. Många har fått det bättre, men möjligheterna till ett gott liv i staden skiljer sig åt mellan olika grupper och områden. I hela västvärlden och även i Stockholmsregionen ökar klyftorna i livsvillkor och hälsa. Befolkningen växer snabbt och de ökade sociala skillnaderna utgör en utmaning på flera sätt. Forskning visar att växande sociala skillnader bidrar till ökad social oro.² Att minska skillnader i livsvillkor kan således stärka välbefinnandet i ett växande Sundbyberg för alla sundbybergare.

Den 31 december 2018 bodde 50 564 personer i Sundbyberg, en ökning med 654 invånare sedan den 30 juni samma år. Kartan nedan visar hur befolkningen var fördelad över de tio stadsdelarna i slutet på 2018. Befolkningsökningen var relativt blygsam 1970–2005. Därefter har, till följd av ökat bostadsbyggande, befolkningen ökat.³

Figur 2. **Invånare per stadsdel 2018**

² Skillnadernas Stockholm, 2015. Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

³ Statistiska centralbyrån (SCB)

Invånare och boende

Jämfört med riket finns det en större andel yngre barn och personer i åldern 23–46 år i Sundbyberg. Samtidigt bor det en mindre andel tonåringar och pensionärer i staden jämfört med resten av landet. I jämförelse med övriga landet har Sundbyberg en större andel invånare som är utrikesfödda: 30,7 procent av invånarna är utrikesfödda jämfört med 19,1 procent i riket.⁴ Staden hade den bland de högsta befolkningsökningarna i Sverige under 2018. Som tabell 1 visar bor flest i ensamstående hushåll utan barn. Sundbybergs stad har något fler ensamstående och färre sammanboende än 2016.

⁴ Kolada, Jämföraren

● Tabell 1. Hushållstyper i Sundbyberg år 2017

Hushållstyp	Antal	Varav 0 barn	Varav 1 barn	Varav 2 barn	Varav 3 barn eller fler
Ensamstående	11 472	9 600	1 143	549	180
Sammanboende	8 469	4 330	1 757	1 815	567
Övriga hushåll	2 812	1 552	560	411	289

Övriga hushåll är exempelvis kollektiv, vänner som bor tillsammans och liknande. Källa: SCB

Bostadstyper

Bostadsbeståndet bestod 2017 av 24 096 bostäder. Av dessa var 47,7 procent hyresrätter och resterande andel utgörs av bostadsrätter samt äganderätter (ofta detsamma som hus).⁵

Inkomst

År 2017 uppgick mediannettoinkomsten i Sundbyberg till 261 700 kr per år. Mäns mediannettoinkomst var 282 600 kronor och kvinnors 243 100 kronor.⁶

År 2017 levde 8,0 procent av Sundbybergs invånare i åldern 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, vilket är en minskning från föregående år då andelen var 9,5 procent.⁷

Inkomstnivån skiljer sig mellan de olika stadsdelarna och kan mätas som andel personer som har en sammanräknad förvärvsinkomst⁸ över 480 000 kr/år. I Ursvik har 36,4 procent män och 20,2 procent kvinnor en förvärvsinkomst över 480 000 kr/år och i Duvbo 36,1 respektive 23,8. I Hallonbergen är motsvarande siffror 5,0 procent för män och 1,8 procent för kvinnor.⁹

Utbildning

Den 1 januari 2018 hade 50 procent av invånarna i Sundbybergs stad eftergymnasial utbildning, vilket är något lägre jämfört med länet men högre jämfört med hela riket. En större andel kvinnor än män har eftergymnasial utbildning i Sundbyberg.¹⁰

Utbildningsnivån skiljer sig mellan de olika stadsdelarna. För till exempel minst eftergymnasial utbildning varierar det mellan 29,7 procent och 59,3 procent.¹¹

Sysselsättning

I december 2018 uppgick andelen öppet arbetslösa

i Sundbyberg till 3,9 procent, en minskning på 0,4 procent jämfört med december 2017. Öppet arbetslösa i Sundbyberg är något högre jämfört med länet och riket som har 3,6 procent.¹² Siffrorna avser andel av den registerbaserade arbetskraften i åldern 16–64 år, som inte går i program för aktivitetsstöd.

Hälsa

Den återstående medellivslängden vid födseln år 2017 i Sundbyberg var 83,8 år för kvinnor och 79,8 år för män. För båda könen är detta något under riksnittet. För kvinnor är det en ökning med 0,3 år och för män en ökning med 0,1 år jämfört med 2016.¹³

Ungdomars levnadsvanor

Sundbyberg har sedan 2002 genomfört Stockholmsenkäten. Det är en totalundersökning som genomförs vartannat år bland elever i grundskolans årskurs nio och gymnasiets årskurs två. Resultat från den senaste undersökningen 2018 visar att 83 procent av pojkarna och 73 procent av flickorna inte dricker alkohol i årskurs 9.

Narkotikaanvändandet bland stadens ungdomar i årskurs 9 är lägst i länet. Mätningen visar att det är 3 procent av pojkarna och 2 procent av flickorna som någon gång använt narkotika. I åk 2 på gymnasiet är det 25 procent av pojkarna och 19 procent av flickorna som någon gång har använt narkotika.

Den psykiska hälsan bland niondeklassarna visar ingen större förändring mot tidigare mätningar. Medan resultaten för gymnasieeleverna visar på en fortsatt negativ utveckling. Resultaten visar på stora könsskillnader i båda åldersgrupperna.

⁵ SCB

⁶ Kommun- och landstingsdatabasen, www.kolada.se

⁷ Ibid.

⁸ Sammanräknad förvärvsinkomst består av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet. I inkomst av tjänst ingår förutom löneinkomst även inkomst från pension, sjukpenning och andra skattepliktiga ersättningar från Försäkringskassan.

⁹ Planområdesprognos 2016–2025 och demografiska områdesdata för Sundbyberg. (2015) Stockholms läns landsting, www.rufs.se

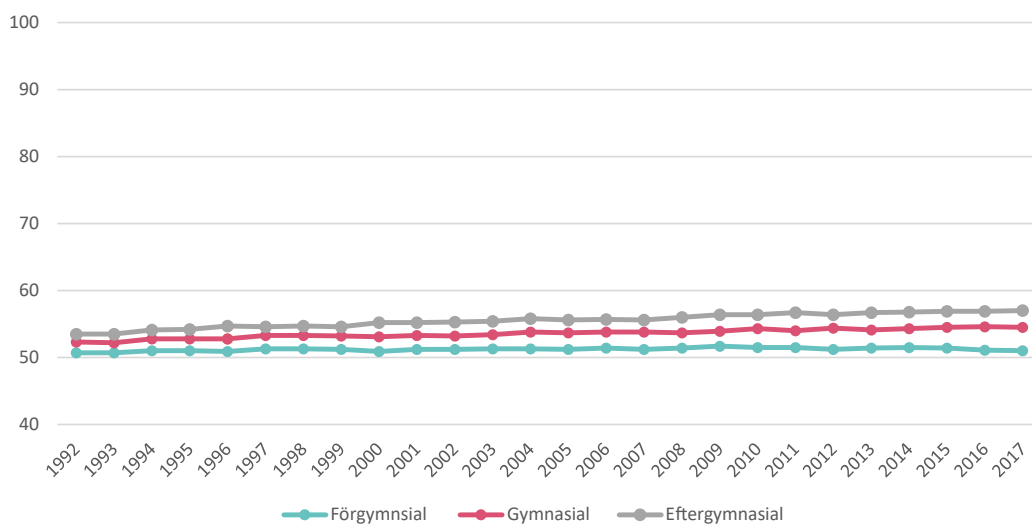
¹⁰ Kommunfakta 2016.

¹¹ Planområdesprognos 2016–2025 och demografiska områdesdata för Sundbyberg. (2015) Stockholms läns landsting, www.rufs.se

¹² Arbetsförmedlingen.

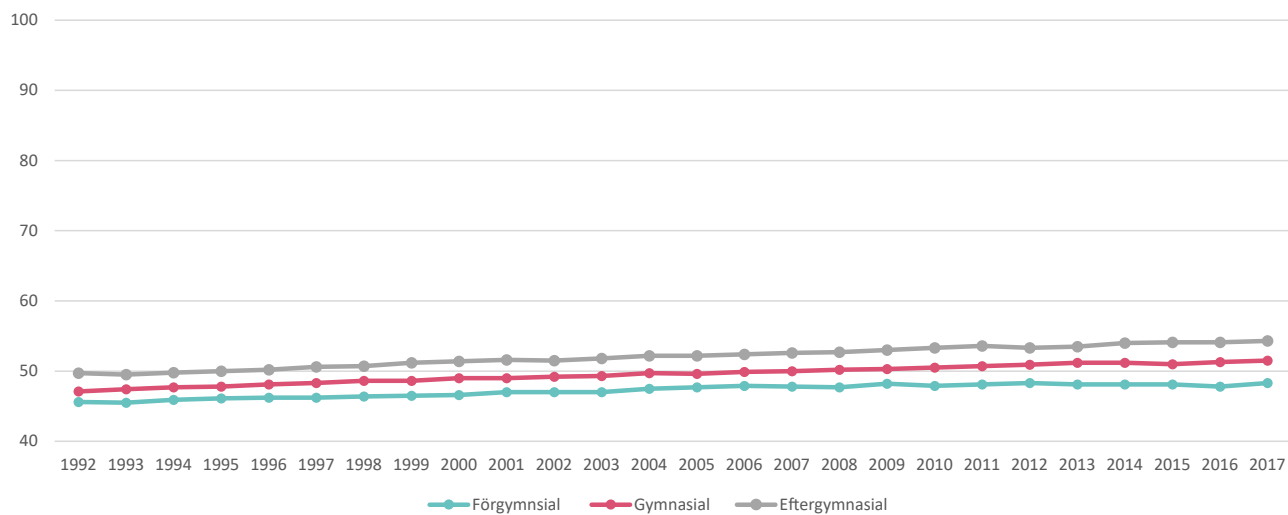
¹³ Kommun- och landstingsdatabasen, www.kolada.se

Figur 3. Medellivslängd, återstående efter utbildningsnivå (år) kvinnor, Sundbyberg

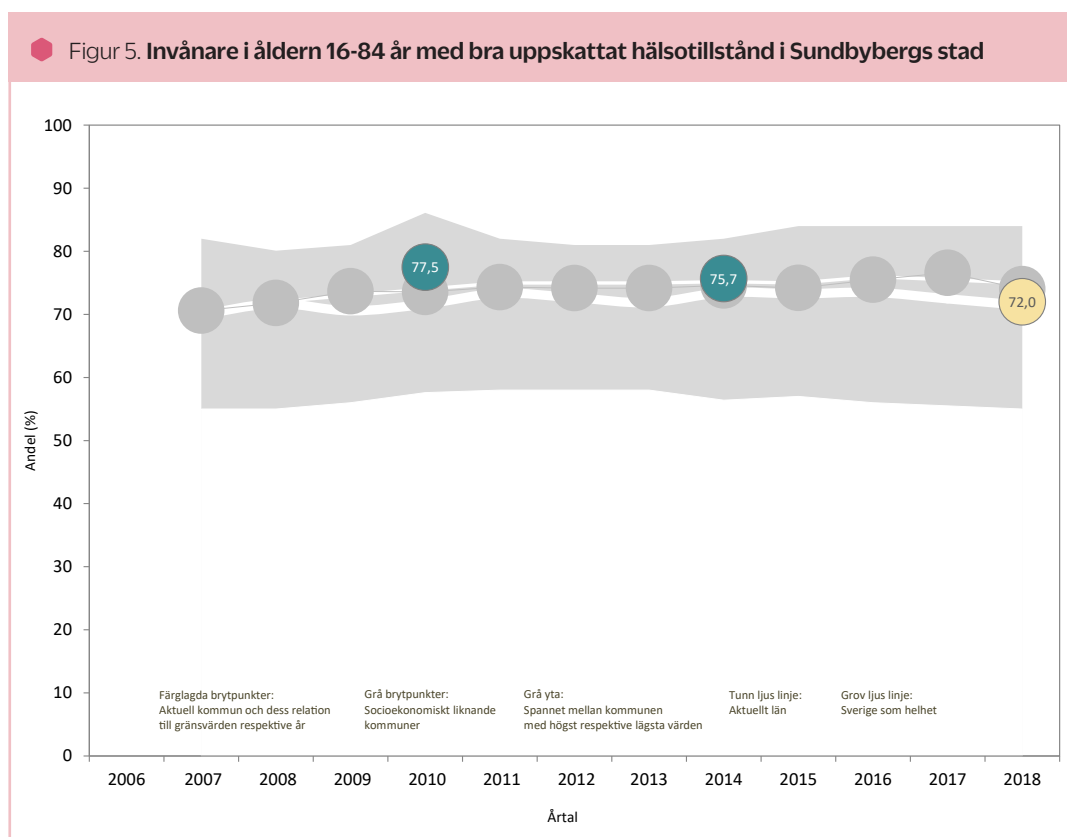
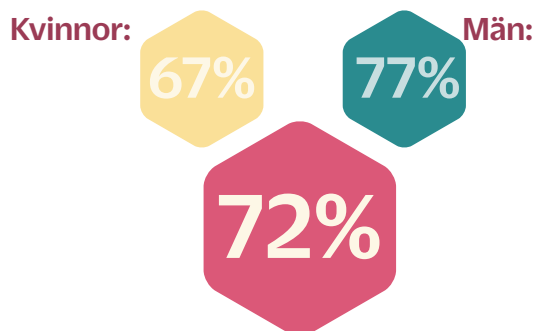
www.kolada.se

Figur 4. Medellivslängd, återstående efter utbildningsnivå (år) män, Sundbyberg

www.kolada.se

År 2018 bedömde 72 procent av invånarna i Sundbyberg i åldern 16–84 år att deras eget hälsotillstånd var bra. Resultatet visar på en könsskillnad, där fler män än kvinnor i staden bedömer sin hälsa som bra. Under 2015–2018 varierade andelen som skattade sin hälsa som bra eller mycket bra i kommunerna bland kvinnor mellan 51–80 procent och bland män mellan 57–89 procent.¹⁴

¹⁴ Öppna jämförelser Folkhälsa 2019

Social hållbarhet utifrån fem perspektiv

För att uppnå ett socialt hållbart samhälle behöver behov och förutsättningar för att genomföra relevanta insatser och aktiviteter kartläggas. I det här avsnittet presenteras fem perspektiv; **delaktighet och inflytande, jämställdhet, integration, tillgänglighet och jämlik hälsa**. Perspektiven grundar sig på målsättningar och inriktningar i stadens budget 2018 och skildras genom viss statistik om vilka förutsättningar som finns i Sundbyberg tillsammans med goda exempel.

Sundbybergs stads verksamheter arbetar varje dag på många sätt och nivåer för en hållbar stad. De goda exemplen har fokus på social hållbarhet och är ett axplock av allt som genomförts i staden under 2018. Exempelen är hämtade från samtliga förvaltningar.

De goda exemplen presenteras under de olika perspektiven och är markerade med ett eller flera mål i Agenda 2030. Detta för att illustrera vilket eller vilka av målen i Agenda 2030 de goda exemplen är med och bidrar till.

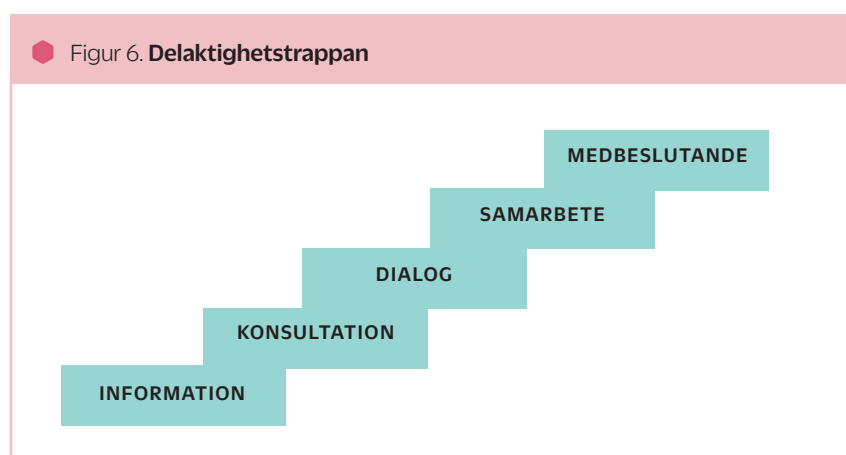

Perspektiv Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande i samhället är en grundläggande förutsättning för social hållbarhet och människors välbefinnande. Rätten till delaktighet och inflytande i ett demokratiskt samhälle gäller oavsett kön, könstuttryck, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsförmåga, sexuell läggning eller ålder.¹⁵

I stadens budget för 2018 betonas vikten av lika möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. En del handlar om att stärka den demokratiska förankringen genom att i så stor utsträckning som möjligt involvera invånarna i utvecklingen av staden. Att ta tillvara på goda idéer från invånare och grupper som tidigare inte har varit aktiva i dialoger kring stadsutvecklingsprojekt är något som också betonas.

Det finns olika grader av delaktighet. Den så kallade delaktighetstrappan¹⁶ är en modell som kan användas för att beskriva olika delaktighetsformer och grader av inflytande.

Olika individer har olika stora möjligheter att påverka det politiska beslutsfattandet i samhället. Något som påverkar möjligheterna till inflytande är invånarnas socioekonomiska resurser, till exempel inkomst, utbildning, socialt och kulturellt kapital, samt om invånarna har tillgång till inflytelserika nätverk eller inte.¹⁷ Tillgången till dessa resurser är ojämnt fördelad. De som har minst resurser är också de som har sämst självskattad och uppmätt hälsa, och tvärtom.¹⁸

¹⁵ Folkhälsomyndigheten, Delaktighet och inflytande i samhället, Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010

¹⁶ Delaktighetstrappan togs fram av Sherry Arnstein på 1960-talet och används i många sammanhang för att illustrera olika typer av delaktighet bland annat av Sveriges Kommuner och Landsting.

¹⁷ SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden!

¹⁸ Delaktighet och inflytande i samhället. Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010. Statens folkhälsoinstitut.

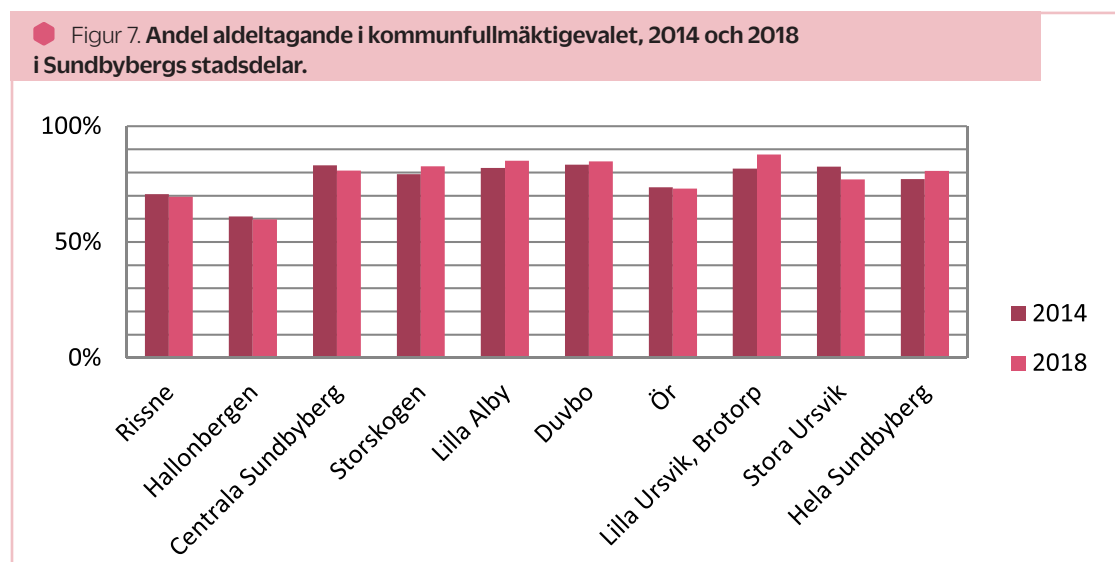
Statistik delaktighet och inflytande

Statistik och undersökningar av olika slag är ett viktigt verktyg i arbetet med att analysera och förstå förutsättningar för delaktighet och inflytande i Sundbyberg. Exempelvis bedöms valdeltagande vara ett bra mått på människors delaktighet och inflytande.¹⁹

Valdeltagande i Sundbyberg

Den allmänna och lika rösträtten ger invånarna en formell möjlighet att ha inflytande och det är den mest jämlika formen av inflytande. Därför är valdeltagande det mest konkreta måttet på att demokratin fungerar. Om invånarna vill rösta i de allmänna valen tyder det på att de har tilltro till demokratin och de politiska partierna.²⁰

År 2018 var valdeltagandet till kommunfullmäktige 80,64 procent, vilket var en ökning från 2014 (79,43 procent). Här finns skillnader mellan stadsdelar. Lägst var valdeltagandet i ett av Hallonbergens valdistrikt med 67,42 procent. Högst valdeltagande hade ett av Lilla Albys och Lilla Ursvik/Brotorp/Kymlinges valdistrikt med 91,99 respektive 87,84 procent.²¹

Källa: Valmyndigheten www.val.se

¹⁹ SOU 2001:1 En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet Demokratiutredningens betänkande

²⁰ SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden!

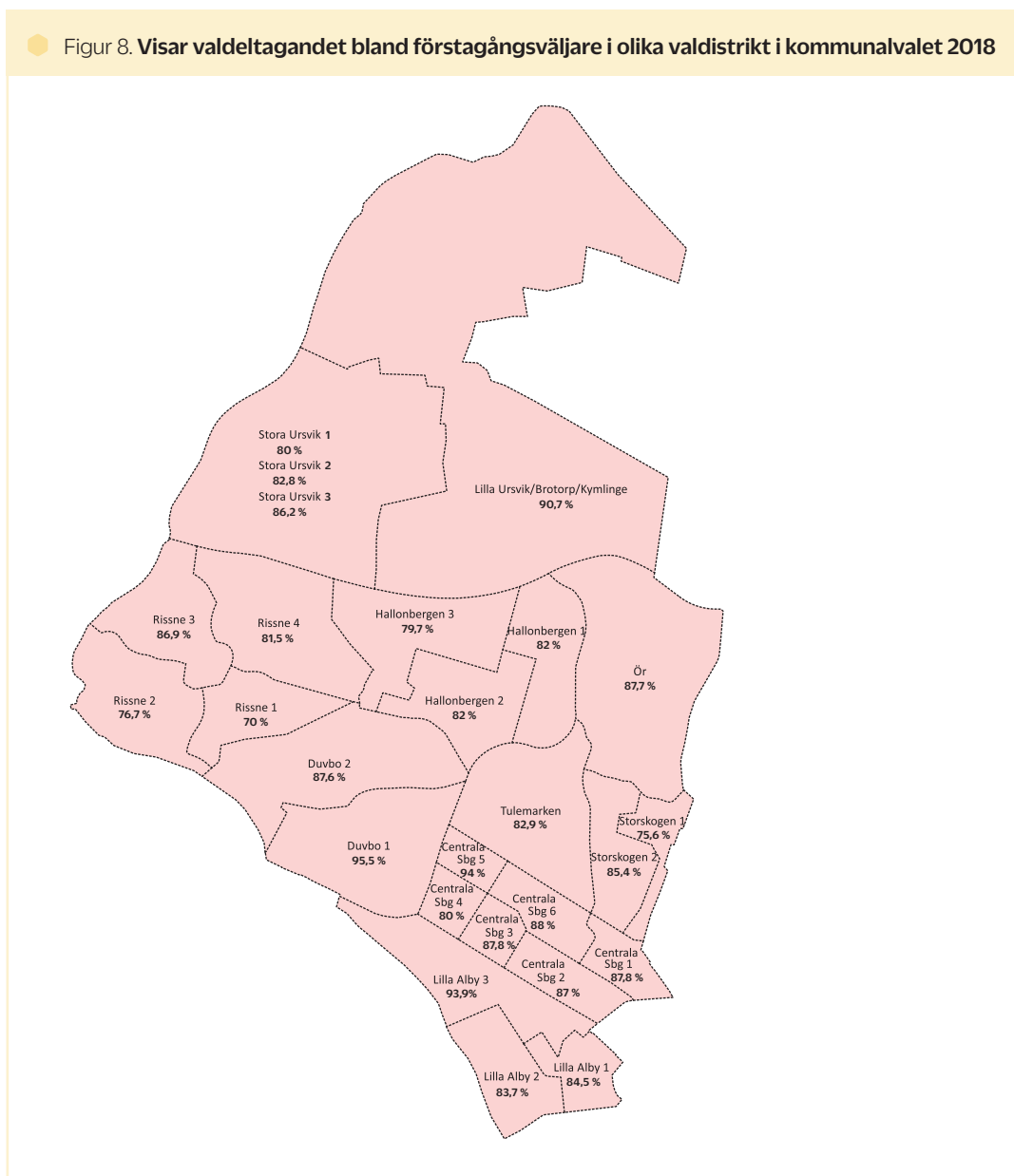
²¹ Valmyndigheten.se

Valdeltagandet hos förstagångsväljare

Bland de röstberättigade nationellt i 2018 års val efter ålder minskar antalet unga väljare 18-29 år jämfört med 2014 års val. Det är väljare i gruppen 18-24 år som blir färre och förklaras av att det runt år 2000 föddes få barn i Sverige och det är de som nu är förstagångsväljare.²²

En grupp där valdeltagandet överlag är lägre än andra grupper är förstagångsväljarna. Men i valet till kommunfullmäktige i Sundbybergs stad 2018 röstade 85,9 procent av förstagångsväljarna, vilket är en ökning med nästan 9 procent jämfört med valet 2014.

Figur 8. Visar valdeltagandet bland förstagångsväljare i olika valdistrikt i kommunalvalet 2018

²² Sveriges kommuner och landsting, www.sk.se

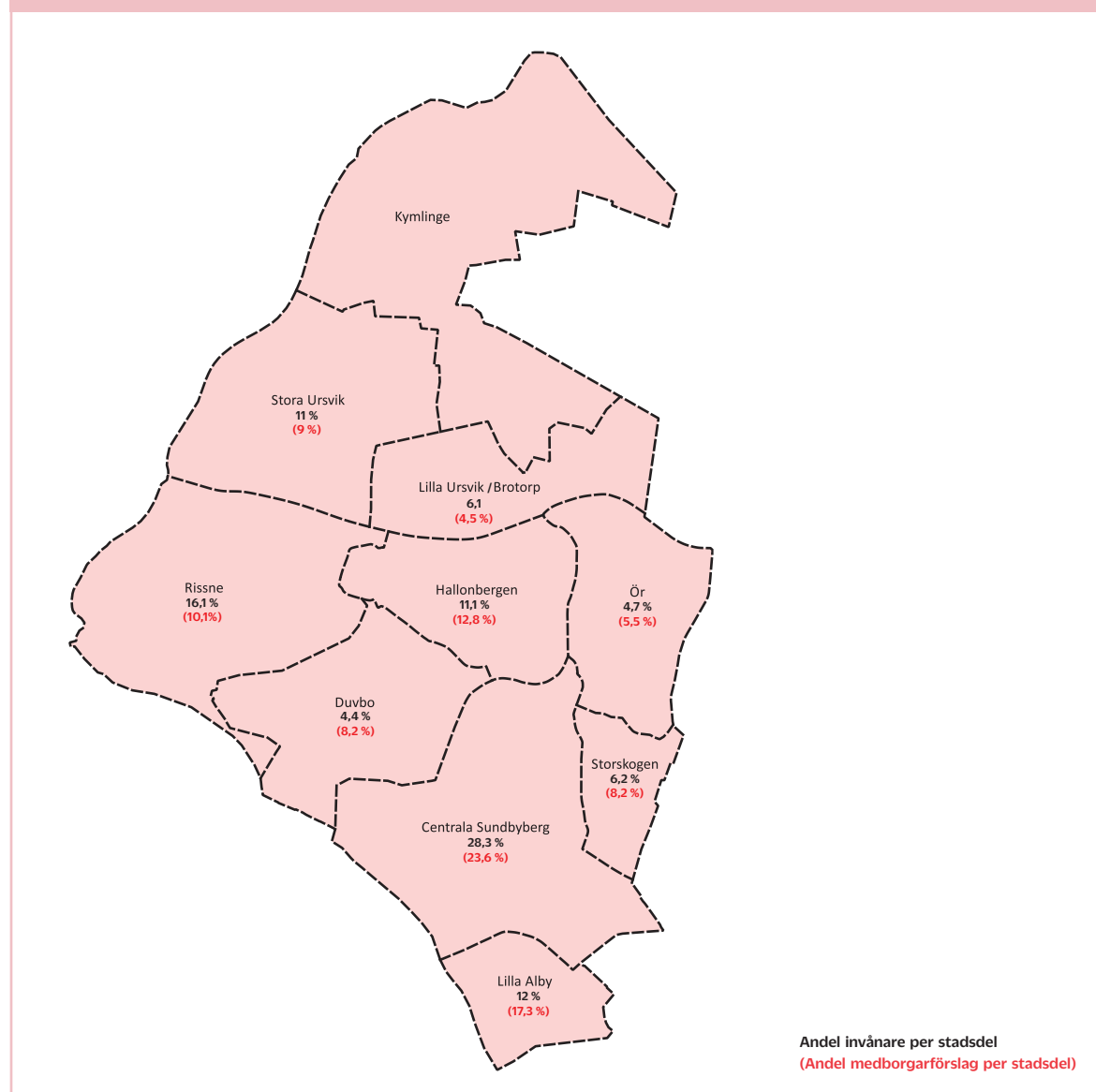
Inkomna medborgarförslag år 2018 fördelat per stadsdel

Alla som är folkbokförda i Sundbyberg kan, oavsett ålder, lämna ett medborgarförslag. Ett medborgarförslag kan röra alla typer av frågor som staden har ansvar för. En kommun behöver inte erbjuda sina invånare möjlighet att lämna medborgarförslag, men Sundbybergs stad ser det som en viktig del i deltagande-demokratien. Medborgarförslag är viktiga för att:

- Alla invånare har möjlighet att förändra och förbättra kommunen.
- Det är en direkt länk mellan enskilda medborgare och politiken.
- Alla medborgare kan påverka kommunens arbete mellan valen, också minderåriga.

Inkomna medborgarförslag behandlas först av fullmäktige, kommunens högsta beslutande organ, men kan överlämnas till en nämnd, som har ansvar för de frågor som förslaget berör.

Figur 9. Visar hur stor andel av Sundbybergs befolkning som bor i en viss stadsdel 2018, och hur stor andel av de inkomna medborgarförslagen 2018 som kommer från boende i en viss stadsdel.

Barns delaktighet

Alla barn har rätt att få uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på, enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, utifrån två perspektiv:

- Barn som kollektiv har rätt till inflytande i frågor som rör dem.
- Det enskilda barnet har rätt att få komma till tals och bli respekterat i frågor som direkt rör hen.

Varje år genomför barn- och utbildningsförvaltningen en enkät riktad till elever och föräldrar i verksamheterna inom Sundbybergs stad. Enkäten ska ta reda på hur väl skolorna genomför de uppdrag som finns på både nationell och kommunal nivå. En fråga i enkäten undersöker elevernas syn på sitt inflytande över skolarbetet, se tabell 2. Enkätens resultat utgör en del av det underlag som används för utvecklingsarbete inom skolor i staden.

● Tabell 2. **Andel (%) elever med positivt svar på frågan "Jag är nöjd med det inflytande som jag har över mitt skolarbete" (sammanvägt för åk 3, 5 och 8 i de kommunala grundskolorna).**

År	2015	2016	2017	2018
Andel (%) elever med positivt svar på frågan "Jag är nöjd med det inflytande som jag har över mitt skolarbete"	85	86	87	84

Goda exempel delaktighet och inflytande

En av inriktningarna i stadens budget för 2018 var att sundbybergarna i så stor utsträckning som möjligt ska involveras i stadens utveckling. För att stärka den demokratiska förankringen och för att på bästa sätt ta tillvara goda idéer från invånarna, speciellt grupper som tidigare inte har varit involverade i dialoger kring stadens utveckling behöver nya sätt prövas. Det kan till exempel vara genom digitala verktyg, dialoger, nätverk och samråd av olika slag.

Minecraft

Under sommaren 2018 tog enheten för digitalisering och service emot tio sommarjobbare som arbetade med uppdraget att bygga Sundbyberg i full skala i Minecraft. Med hjälp av programmet nås framförallt yngre invånare som sällan är representerad i de traditionella kanalerna och ger dem en möjlighet att se och bidra till stadsutvecklingen. Syftet med arbetet var att skapa ett nytt och öppet samspel med ungdomar och att utveckla nya arbetsformer för framtidens stadsutveckling. Att bygga en digital kopia av staden ger helt nya möjligheter till samtal om utveckling än vad en "vanlig" karta kan ge.

Intresset var stort och responsen från sommarjobbarna var positiv. Två av ungdomarna presenterade arbetet för stadsmiljö- och tekniska nämnden vilket var en positiv erfarenhet för alla inblandade. Ungdomarna uttryckte att de hade fått en helt annan förståelse för stadsplanering och processen kring det tack vare sommarjobbet.

Staden har använt sig av sin egen geografiska data som är överförd i Minecraft. Arbetet blev en enhetsintern samverkan mellan IT och geodata. Samverkan skedde även med stadens planerhet då en av planarkitekterna hade en föreläsning kring stadsutveckling och även med kommunikationsavdelningen, eftersom arbetet dokumenterades av sommarjobbande ungdomar där.

Framtidsplaner finns kring att staden ska kunna använda den virtuella världen för att ta tillvara på invånarnas idéer kring hur de vill att staden ska utvecklas. Även skolan kan använda modellen i till exempel geografiundervisningen.

Materialet finns i dagsläget tillgängligt på sundbyberg.se att ladda ner och bygga vidare själv. Enheten kommer till sommaren 2019 att erbjuda fler ungdomar att arbeta vidare med att bygga Sundbybergs nuläge i Minecraft.

Här kan du höra mer om vad sommarjobbarna tyckte om projektet:

<https://www.youtube.com/watch?v=1ZgKTxFqOvg&t=6s>

Barnrättsinspiratörer

Den 1 januari 2020 blir barnkonventionen lag i Sverige. Det innebär att alla som arbetar med barn behöver börja implementera barnkonventionen. Det arbetet har startat på social- och arbetsmarknadsförvaltningen genom ett nätverk som kallas för barnrättsinspiratörer.

Barnrättsinspiratörerna träffas på ett frukostmöte varje månad och en halvdag varje termin för att fördjupa sig i barnrättsfrågor och vad det innebär för verksamheten. Målet är att de ska ta med sig kunskap och frågeställningar om barnrättsfrågor till sina respektive enheter, för att tankesättet runt frågan ska implementeras i staden. Checklistor har skapats för att underlätta arbetet i respektive enheter.

Engagemanget har varit stort och det är tydligt att barnrättsfrågorna behöver belysas för att stadens medarbetare ska ha kunskaper och rutiner för att kunna följa lagen 2020.

Under våren 2019 ska flera föreläsningar äga rum med fokus på barnrätt, bland annat i samarbete med Rädda Barnen för politiker och chefer.

Filmprojekt social och empatisk utveckling

I Duvboskolan har klass 2 b arbetat med ett filmprojekt på fritids. 1-2 gånger i veckan har barnen träffats, temat har varit flykt, krig och vänskap. Projektet har gjort att barnen har kommit i kontakt med konstformen drama och även med att utveckla olika sociala förmågor som att sätta sig in i andras situation och olika känslor.

Inför projektet fick eleverna välja att ingå i olika ansvarsgrupper för manus, skådespelare, rekvisita och inspelning. Eftersom barnen valde att göra en krigsfilm har fritidsledaren Gabriel aktivt arbetat med gruppen utifrån barnkonventionens paragraf 6, som handlar om varje barns rätt att överleva, leva och utvecklas. Han höll korta föreläsningar och var ansvarig för projektets helhet, inspelningar och filmens klippning. I samband med tuffa scener där eleverna gick in i roller som flyktingbarn höll Gabriel också i samtal kring hur man tror att flyktingbarn känner, tänker och agerar. Utifrån samtalen föddes replikerna till filmen.

Förutom att ha varit en övning i empati, har barnen samarbetat i grupp. Ytterligare en dimension av projektet är att det gett förutsättningar att, enligt läroplanen, utveckla förmågan att skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttryckningsformer, att arbeta med demokratiska värderingar och principer samt att lära barnen om barnkonventionen. Föräldrar har uppskattat projektet och har, efter vederbörande tillstånd till foto och film, kunnat ladda upp filmen på webben.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en politisk strategi för att uppnå ett jämställt samhälle. Strategin innebär kortfattat att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet.

Perspektiv Jämställdhet

Den 1 januari 2018 inrättades en jämställdhetsmyndighet för att följa upp de jämställdhetspolitiska målen, ge stöd, samordning och genomförande av vissa uppdrag. Det övergripande nationella jämställdhetsmålet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Till det övergripande målet finns sex delmål, fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, en jämställd utbildning, jämn fördelning av hem och omsorgsarbetet, jämställd hälsa, mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämställdhet i Sundbybergs stad

Ett övergripande mål under 2018 var att alla nämnder och förvaltningar skulle arbeta för jämställdhet. Målet uttrycktes: *Staden arbetar aktivt för att främja och öka jämställdheten, så att jämställdhet råder i alla offentliga rum. För att genomföra detta använder staden jämställdhetsintegrering, det är en strategi för att uppnå de nationella jämställdhetspolitiska målen.*

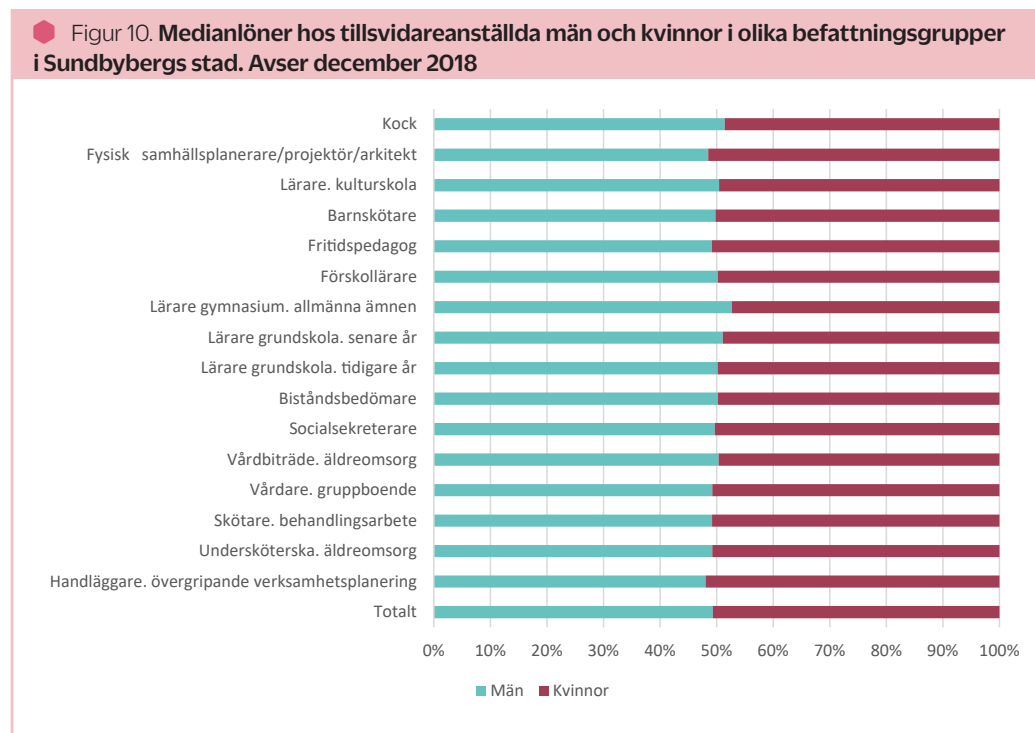
Sundbyberg stad utgår från att kön inte är den enda faktorn som påverkar en persons möjligheter. Ålder, funktionsförmåga och om man är född utomlands är andra exempel. Att granska hur flera olika faktorer samverkar i att påverka individers förutsättningar är att använda ett intersektionellt perspektiv. Det är detta perspektiv som Sundbybergs stad har med i sitt metodstödsarbete som startade upp 2018. Målet är att alla ska ha tillgång till ett stöd i sitt arbete med att jämställdhetsintegrera sin verksamhet och kunna bidra till en jämställd stad. Redan under 2018 startade flera verksamheter upp pilotprojekt med metodstödet i jämställdhetsintegreringsarbetet. Bland andra mottagningsenheten på social och arbetsmarknadsförvaltningen, globala enheten på barn och utbildningsförvaltningen och kultur och fritidsförvaltningens ledningsgrupp. Metodstödet beräknas att vara klart för lansering under våren 2019.

Statistik jämställdhet

Ett sätt att mäta jämställdhet är att använda statistik. För att detta ska vara möjligt måste statistiken vara uppdelad efter kön. Statistik som relaterar till individer bör vara insamlad, analyserad och presenterad efter kön. Nedan presenteras viss statistik om jämställdhet i staden.

Till det övergripande målet för jämställdhet i hela staden finns en indikator med statistik för lönegap mellan kvinnors och mäns medianlön med. På bilden syns att det finns skillnader men de är relativt små.

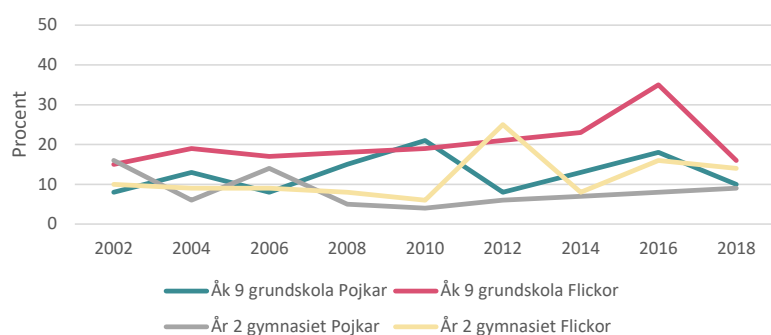

Jämställdhet i stadens skolor

Stockholmsenkäten är en totalundersökning som genomförs vartannat år bland elever i grundskolans årskurs nio och gymnasiets årskurs två. Syftet är att ge en uppfattning om hur olika normbrytande beteende förändras över tid. Kränkande behandling i skolan är ett område där det kan vara relevant att titta på könsuppdelad statistik. Resultat från stockholmsenkäten redovisar bland annat hur stor andel pojkar respektive flickor i årskurs 9 som upplever sig ha utsatts för, eller anser sig ha utsatt andra för, kränkande behandling i skolor i Sundbyberg.

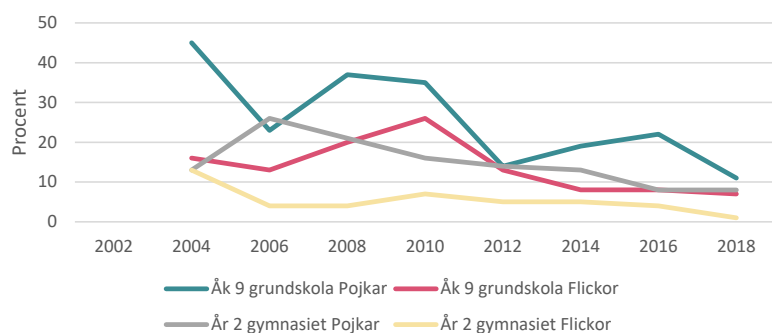
Figur 11 visar att det konsekvent är en större andel flickor än pojkar som upplever att de har utsatts för kränkande behandling. Figur 12 visar att en större andel av pojkarna än flickorna anser sig ha varit delaktiga i att mobba eller trakassera en annan elev.

Figur 11. Andel elever som upplever sig ha mobbats eller trakasserats i något avseende under läsåret

Källa: Stockholmsenkäten 2018.

Figur 12. Andel elever som anser sig ha mobbat eller trakasserat andra elever under läsåret

Källa: Stockholmsenkäten 2018.

År 2018 svarade 234 elever i åk 9 och 166 elever i åk 2 på gymnasiet. Det går att se trender och tendenser mellan åren men säkra resultat per klass eller årskurs kan bli missvisande på grund av lågt antal svarade per klass. Andelen som anser sig ha mobbat eller trakasserat tycks minska över tid, medan det verkar vara en svag ökning i andelen som anser sig ha utsatts för kränkande behandling. I skolans plan mot kränkande behandling ingår ett förebyggande arbete.

Jämställdhet i fritidsaktiviteter

I många fritidsaktiviteter kan ett kön dominera bland deltagarna. Ur jämställdhetssynpunkt är det därför viktigt att se till att de gemensamma resurserna fördelas till flickor och pojkar i lika stor utsträckning. Man kan till exempel jämföra hur det ser ut med tilldelning av olika former av föreningsbidrag, salstider, antalet deltagare i kursverksamheter och liknande.

Fritidsgårdar är en miljö där det ofta finns fler pojkar än flickor. Verksamheten är avgiftsfri för deltagarna och det är viktigt att alla känner sig lika välkomna och trygga på fritidsgårdarna, oavsett kön. Genom att följa utvecklingen i könsfördelningen bland besökarna går det att utvärdera om de insatser som görs leder till större jämställdhet på fritidsgårdarna.

Tabell 3. Andel (%) flickor i fritidsgårdarnas verksamheter

År	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Fritiden	22	26	13	13	13	11
Stationen	38	31	48	36	25	28
Hundra74:an*	42	48	52	-	-	-

*Hundra74:an övertogs i kommunal regi 1 januari 2016.

Sundbybergs fritidsgårdar har arbetat aktivt med att flickor ska känna sig välkomna och trygga. Under 2018 har det anställts fler kvinnor som fritidsledare i staden vilket på sikt kan öka antalet deltagande flickor. Fritidsgårdarna har också startat upp en pilotverksamhet med en ambulande tjejgrupp "ett sju gäris" som ska locka fler flickor till fritidsgårdarna.

Hela kultur- och fritidsförvaltningen är HBTQ certifierad

Kultur- och fritidsförvaltningen har stora publika verksamheter som simhall, bibliotek och fritidsgårdar. De har sedan 2013 haft verksamhetsspecifika hbtq-certifieringar och det har nu lett till en certifiering av hela kultur- och fritidsförvaltningen i december 2018. Sundbyberg är enligt RFSL den första kommunen i Sverige som låter hbtq-certifiera en hel förvaltning. Utöver kultur- och fritidsförvaltningen är verksamheter inom Sundbybergs stads äldre- förvaltning och barn- och utbildningsförvaltningen hbtq-certifierade.

Hbtq är ett paraplybegrepp och förkortningen står för homosexuella-, bisexuella-, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter.

Goda exempel jämställdhet

Sundbybergs stad har under 2018 arbetat aktivt med normkritik och inkluderande bemötande. De kan ske på olika sätt, exempel på det kan vara olika kunskapshöjande insatser, metoder och strategier av olika slag.

”Alla under samma himmel”

Förskolorna Vargen och Lärkan har under året haft ett projekt på temat berättelser. Barnen har utifrån normkreativitet och interkulturalitet, fått arbeta med berättelser i olika former. Syftet har varit att öka barnens kunskaper kring berättande och att lyfta upp barnens intresse och nyfikenhet för varandra och se olikheter som en tillgång. En stor del av arbetet har framförallt varit att uppmärksamma och jobba med hur barnen är mot varandra, hur barnen är och agerar i grupp och vikten av att ge plats för andra, lyssna och bli lyssnad på. I leken finns den största möjligheten att träna samspelet och att utmana normer.

Det normkreativa arbetet har exempelvis utgått både från samspelet mellan barnen i gruppen och utifrån karaktärerna i Bamse. saker som de har pratat om är känslor och behov, turtagning, att ge och ta plats i samtal och att vara en vän. De har också utmanat de stereotypa könsrollerna i sagan genom en arg Lille Skutt, en stark Skalman och en ledsen och rädd Varg. Ur ett interkulturellt perspektiv har barnens olika erfarenheter och kulturer bidragit till att de tillsammans har skapat ”vår grupps kultur”. I samtal och lekar med varandra har varje barn bidragit med sina erfarenheter och det som har varit viktigt för dem.

Jämställdhetsintegrering

På social- och arbetsmarknadsförvaltningen finns mottagningsenheten. Några av de frågor som mottagningsenheten arbetar med är arbetslöshet, funktionsnedsättning samt ekonomisk och social problematik.

I medarbetarsamtalen 2017 såg enheten att det fanns ett behov av att fördjupa kunskapen kring temat normkritik. Det beslutades att enheten skulle kompetensutvecklas inom jämställdhet och normkritik samt ta fram en åtgärdsplan. Hela arbetet kopplades till nämndmålet ”Nämndens verksamheter genomsyras av allas lika värde”.

Den kompetenshöjande insatsen bestod av tre workshops under 2018 där det gavs en grundläggande förståelse om normkritik och jämställdhetsintegrering och om vad som kan påverka för att göra arbetet mer jämlikt utifrån de jämställdhetspolitiska målen. Efter kartläggning och analys arbetades några åtgärder fram och ett arbete med att implementera dem har påbörjats. Responsen hos medarbetarna har varit positiv och skapat ett engagemang för ett fortsatt arbete inom enheten.

Några av de områden som enheten har tittat på är:

Inom våld i nära relation, kan vi flytta på männen istället för kvinnorna? Kartläggningen visade att fyra kvinnor och sex män har flyttats under mätperioden. Förbättringsområden som identifierades var att det finns behov av mer dialog med våldsutövaren och kontakt med våldsutövaren i större utsträckning. Det resulterade i en rutin för att fånga upp våldsutövare och erbjuda internt stöd inom relationsvåldsteamet. Ytterligare en rutin att införa är ett screeningverktyg.

Vem av mamman eller pappan kontaktar vi först vid en förhandsbedömning?

Kartläggning visade på att i en tredjedel av ärendena var det ensamstående mammor som kontaktades först. När båda föräldrarna är vårdnadshavare kontaktas mamman i något större utsträckning än pappan, men i stort sett lika.

Vidare ska de som arbetar med barn och unga på mottagningen se över om enheten använder ett jämställt och normkritiskt språk. Det kan till exempel vara att man ställer frågan till ungdomar om de har en partner istället för pojk- eller flickvän.

Enheten fortsätter att arbeta utifrån temat normkritik och ett processinriktat arbete sker löpande på enhetens teammöten. Ett resultat av arbetet är att det nu finns fem normkritikambassadörer utsedda som förbereder övningar och uppgifter inom enheten. Förhoppningen är att när fler enheter genomgått workshoparna kan en normkritikgrupp skapas inom förvaltningen med fler normkritikambassadörer. Det möjliggör ett kunskapsutbyte att jobba vidare med förhållningssättet.

#tryggare 15

Sundbyberg stads fältsekreterare arbetar uppsökande och förebyggande med ungdomar. De träffar till exempel stadens ungdomar i årskurs 6–8 och ger information och har dialog utifrån ett specifikt upplägg med ett passande tema för åldersgruppen. För att få en bra omvärldsbild har fältsekreterarna ett tätt samarbete med Sundbyberg/Solnapolisens förebyggande team, skola och socialtjänst. Fältsekreterarna och polisen har en samsyn kring ämnen som sociala medier och droger. Polisen hade önskemål om ytterligare samverkan i förebyggande arbete när det gäller ungdomar i årskurs 8, eftersom de fyller 15 år och blir straffmyndiga. Samarbetet ledde till ett gemensamt upplägg som fick namnet #tryggare15. Under 2018 träffade de totalt fem klasser i tre högstadieskolor.

Upplägget utgår från riskteman som skapar otrygghet i ungdomarnas vardag. Det kan vara cannabis, sociala medier, härskartekniker eller maktlekar som ofta präglar de maktspel som förekommer i skolan. Gemensamt för dessa teman är att de på olika sätt kan leda till straff eller andra påföljder. Varje tema genomförs i separata workshopar eftersom fältsekreterarna och polisen utgår från olika perspektiv.

Härskarteknik syftar på olika sociala manipulationer där en grupp eller person behåller sin position (i en synlig eller osynlig hierarki) gentemot människor ur andra grupper eller gentemot en enskild individ. Den mest dominerande definitionen är socialpsykologen Berit Ås beskrivning av fem härskartekniker; osynliggörande, förlöjligande, påförande av skuld och skam, undanhållande av information och dubbelbestraffning.

Karolina Nilsson Bernin, Karin Axetun och Emil Andrén

För bästa resultat delas klasserna upp och blandas för att undvika de dagliga grupperingarna som kan hämma diskussion och medverkan. Det är också orsaken till att lärare inte får delta. Det är viktigt att ungdomarna deltar aktivt, därför ingår flera diskussionsövningar, rollspel och frågor som besvaras med hjälp av mentometerknappar.

Det har visat sig att elever som deltagit i #tryggare15 är mer positiva till både polis och "fältare". Lärare och rektorer ser många vinster med upplägget och efterfrågar redan fortsättningen. Alla högstadieskolor, även friskolorna, i Sundbyberg kommer att erbjudas att delta i #tryggare15 under 2019.

Denna framgångssaga har spridit sig i länet som ett exempel på en fruktbar samverkan. Nu vill flera kommuner ta del av upplägget och inom polisen finns önskemål om fortsatt spridning till fler polisdistrikt.

Viktig Intressant Person - VIP

På social- och arbetsmarknadsförvaltningen arbetar flera gruppledare med det våldsförebyggande programmet VIP som hjälper individer att sätta gränser och öka sin självkänsla. VIP står för "viktig intressant person". Syftet är att förebygga våld i nära relationer för personer med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar.

VIP är en välstrukturerad och pedagogisk metod, uppdelat i olika teman som självkänsla, relationer, skuld och skam. Genom att bli medveten om sina känslor, träna på att sätta gränser och lära sig om våldets olika uttryck kan det bli lättare att göra bra val i olika situationer.

Kursen genomförs en gång i veckan vid 12 tillfällen. Det är sex deltagare per grupp (män för sig och kvinnor för sig) och leds av två gruppledare. För att få en trygg grupp startar de med att tillsammans ta fram vilka regler som ska gälla på träffarna. Ofta handlar det om att visa respekt och att inte prata utanför gruppen om det som tagits upp. Under programmet får deltagarna till exempel öva på att vara tydliga med vad de vill och inte vill, lära sig att förstå varandra och tycka om sig själva. Alla övningar är pedagogiskt väl utformade att passa de ibland svåra teman som går igenom.

Det har visat sig att genom att dela sina åsikter och erfarenheter i grupp sätts processer igång som kan leda till en förändring och öka självkänslan hos deltagarna. Flera personer som har gått kursen beskriver att de har lärt känna sig själva, att de bestämmer, styr och har makt över sitt eget liv och att de numera vågar säga nej och sätta gränser. Gruppledarna är också positiva och ser stora framsteg hos deltagarna.

Perspektiv Integration

Sedan andra världskriget har Sverige varit ett invandringsland. Den utrikes födda befolkningen har stadigt ökat och idag är 15 procent av Sveriges befolkning född utomlands. Över tid har också invandringen till Sverige ändrat karaktär och idag kommer personer till Sverige från många olika länder och av olika anledningar. I ett samhälle med ökad mångfald är främjandet av integration viktigt och berör många delar av vårt samhälle.

I Sundbyberg finns en tradition av att ta emot människor som kommer från olika platser i världen. En del har flytt från krig och oroligheter medan andra valt att flytta till Sverige och Sundbyberg av andra orsaker. De senaste åren har mottagandet av nyanlända varit stort.

Under flera år har integration och inkludering varit ett prioriterat område i staden. I budget för 2018 går att läsa att Sundbyberg står inför ett integrationsarbete under de kommande åren. Att staden har ett ansvar att se till att människor som söker sig till Sundbyberg blir väl bemötta och får en ärlig chans att etablera sig i samhället. Bland annat har man sett att arbetslösheten är större bland utrikesfödda än bland de som är födda i Sverige. Detta har staden tagit på allvar och bland annat åtgärdat genom upprättandet av ett mottagningscenter för nyanlända i staden. Genom integrationsarbete i samtliga verksamheter möjliggörs lika möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Statistik integration

Det är svårt att mäta hur framgångsrik en kommun är på integration. Det finns många variabler att ta hänsyn till, som exempelvis de nyanländas olika utbildningsnivåer, utbudet och närhet till arbete och utbildning i kommunen samt bostadsmarknaden. Därav är det svårt att följa en viss statistik för att visa hur framgångsrik en viss stad eller kommun varit inom området.

Det arbetas varje dag i stadens verksamheter med integration och inkludering. Några av de insatserna som genomförts under 2018 är att ett trettiotal deltagare har deltagit i arbetsmarknadsprojekt för nyanlända. Inom utbildningen svenska för invandrare SFI har man haft 866 unika elever och omkring 30 deltagare vid föräldracaféerna på SFI. I stadens föräldrastödsgrupper för nyanlända har sex personer deltagit.

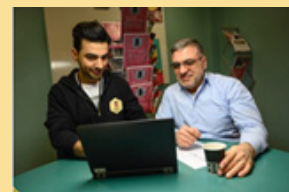
Flyktingmottagande 2018

År 2018 kom sammanlagt 192 nyanlända, varav 6 ensamkommande barn. Av dessa var 65 personer ABO-flyktingar som blivit kommunplacerade i Sundbyberg efter att ha bott på Migrationsverkets anläggningsboenden och fått uppehållstillstånd.

²⁴ Kommunen är skyldig enligt lag (2016:38) att ta emot flyktingar.

Vad menas med integration?

Enligt Nationalencyklopedin kan ordet integration användas särskilt om de sociala processer genom vilka minoriteter, till exempel invandrade etniska grupper, slussas in och blir delaktiga i det samhälle de flyttat till. Det kan gälla arbets- och bostadsmarknad eller det sociala, kulturella och politiska livet.

Sundbybergs mottagningscenter

Sundbybergs mottagningscenter invigdes den 6 april 2018.

Målet med mottagningscentret är att förenkla och effektivisera etableringstiden för nyanlända samt ge en kontaktväg, oavsett vilken fråga det gäller. Med det nya mottagningscentret hoppas staden kunna ge bättre och mer tillgänglig service och hjälp med frågor som rör exempelvis jobb, ekonomi, utbildning, föräldrastöd och aktiviteter i föreningslivet. Under 2018 har mottagningscentret haft 445 besökare.

Goda exempel integration

Staden genomför och arbetar med ett aktivt integrationsarbete för att skapa lika möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Det kan ske på flera olika sätt, bland annat genom olika samverkans- och utvecklingsprojekt och genom att skapa delaktighet.

Öppna förskolan Junibacken tillsammans med SFI

Sedan mitten av oktober 2018 kan de som läser på SFI (Svenska för invandrare) med flexibelt schema delta i undervisningen på Junibackens öppna förskola i Rissne. En förmiddag i veckan, med ett pass på tre timmar, kommer en SFI-lärare och undervisar en mindre grupp elever som annars skulle haft studieuppehåll under föräldraledigheten. Nu har de möjlighet att fortsätta sina studier samtidigt som de besöker öppna förskolan där deras barn får träffa andra i barngruppen. Under tiden deras föräldrar läser SFI får barnen leka, sova och äta tillsammans. Klockan 10 är det sångstund, då kan föräldrar och barn ta en gemensam paus, ofta är dock dessa elever så ambitiösa och ivriga att få fortsätta studierna att pauser inte lockar dem.

Bakgrunden till att samordna öppna förskolan med SFI var att samverkansgruppen mellan socialtjänsten, BVC, biblioteket och SFI-skolan såg ett behov av den här lösningen. Det innebär att föräldralediga undviker ett långt uppehåll i sina svenskstudier vilket är en fördel när de ska söka arbete eller till studier efter ledigheten. Både pedagogerna på öppna förskolan, SFI-lärare och deltagande elever är mycket nöjda. Det är så populärt att elever köar redan före de öppnat. Tillströmningen av elever sker från hela staden och inte bara från Rissne. Förskolechefen ser detta som ett utmärkt sätt för möten mellan föräldrar från olika delar av Sundbyberg och ett enkelt verktyg för integrationen av nyanlända. När man väl hittat till öppna förskolan lär man sig mer om det svenska samhället, möjligheter inom till exempel barnvårdscentralen och biblioteken som man kanske annars hade gått miste om.

Utveckling av Sundbybergs vuxenutbildning genom internationellt samarbete

Sundbyberg har varit en aktiv kommun i mottagandet av nyanlända och asylsökande. Sundbybergs Vuxenutbildning, stadens största språkutbildningsanordnare, behövde nya innovativa redskap och tillvägagångssätt för undervisningen.

Sundbybergs vuxenutbildning har haft och har många projekt igång för att öka såväl både den egna kompetensen för att höja kvaliteten i undervisningen som att få eleverna att fullfölja sina studier.

Erasmus+ är ett av EU:s sektorsprogram för internationellt samarbete och utbyte inom bland annat utbildning. Vuxenutbildningen i Sundbyberg har sedan 2017 haft ett projekt igång "Pedagogernas kompetenser inom flexibla inlärningsmiljöer i vuxenutbildningen i Sundbyberg". Projektet fokuserar på att utveckla det flexibla lärandet på vuxenutbildningen, bland annat genom kurser utomlands som en del av kompetensutveckling där lärare från Sundbyberg haft möjlighet att träffa kollegor från andra länder. I projektet har man arbetat med nya pedagogiska lösningar i klassrummet och digitala verktyg för inläring, som leder till att eleverna blir mer motiverade till studier. Digitalisering är en tydlig prioritering inom EU. Det handlar både om att skapa verktyg i undervisningen men också att ge eleverna möjlighet att faktiskt lära sig att själva använda digitala verktyg. Det här projektet lyftes även fram som ett gott exempel av EU-kommisionen under 2018, som besökte vuxenutbildning för att höra om vuxenutbildningens erfarenheter i projektets genomförande.

Sundbybergs vuxenutbildning fortsatte år 2018 att satsa på internationella utbyten i ett andra projekt "Modernisering av Sundbybergs vuxenutbildning genom internationellt samarbete", som bygger på det tidigare projektet. Här handlar det om att man bland annat "jobbskuggar" (går bredvid) en kollega i ett annat land för erfarenhetsutbyte samt kompetensutveckling.

Det förväntade resultatet av projektet är att höja kvaliteten i undervisningen och etablera flexibla former för lärande. Samtidigt bidrar Sundbybergs vuxenutbildning till utveckling av de alltmer digitaliserade europeiska samhällen samt underlättar de nyanländas integration i en modern vardag som de möter inte bara i sina studier utan också i arbetslivet.

Projektet ska presenteras på Universitets- och högskolerådets möte den hösten 2019.

Trygga zonen

I april år 2018 anordnade UNHCR ett initiativ för kommuner, statliga myndigheter och civilsamhällesorganisationer att stärka det initiala skyddet av ensamkommande barn och unga. En av idéerna som kom upp var att ta fram barnanpassad information till barn i transit. Sundbyberg som vid tidpunkten befann sig i startgroparna för att öppna ett transitboende, fick frågan om staden kunde tänka sig att testa idén om barnanpassad information, vilket staden tackade ja till.

Tillsammans med Ensamkommandes förbund, Goda Grannar och Vårlyjus AB anordnade staden workshops och arbetsmöten med ensamkommande barn, där insatsen Trygga zonen vidareutvecklades.

I praktiken handlar Trygga zonen om att matcha ett barn som kommer till ett transitboende med en så kallad trygg person. Barnet och den trygga personen matchas utifrån intresse och språk för att därefter genomföra en gemensam aktivitet. Förhoppningen är att barnet ska känna förtroende för den trygga personen så att hen kan få svar på eventuella frågor om asylprocessen.

Under hösten 2018 testades och utvecklades idén, trygga personer rekryterades och matchningsarbetet påbörjades. Den mest intressanta insikten i arbetet med Trygga zonen var att ensamkommande barn och unga hade en helt annan uppfattning än beslutsfattare och professionella, om vad som var viktigt i uppdraget som trygg person. Medan UNHCR och beslutsfattare och civilsamhällesorganisationer ansåg det viktigt med en så kallad viktig vuxen, som i många fall jämfördes med en jourhavande god man, menade barn och unga att det var viktigare att ha en person nära i ålder och som kunde vara en förebild. Medan professionen förespråkade formella kompetenser, nämnde ensamkommande att det var särskilt viktigt med någon som delade deras migrationserfarenheter och intressen.

Resultatet av höstens arbete presenterades vid ett rundabordssamtal med regeringsföreträdare från Norden och Baltikum, forskare och representanter från civilsamhällesorganisationer, kommuner och statliga myndigheter. Från såväl staden som Goda Grannar finns det en önskan om att fortsätta projektet under våren 2019 om det finns förutsättningar för det.

Perspektiv Tillgänglighet

Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för personer med funktionsnedsättning. Det gäller lokalers fysiska konstruktion och tillgången till information både för externa användare och för anställda. Det ingår också i kommuners ansvar att planera verksamheten, ge internutbildning och att upphandla tillgängligt.²⁵

I stadens budget 2018 är ett av målen att staden ska ha ett gott bemötande och en god tillgänglighet. Sundbyberg stad har också i flera andra styrande dokument uttryckt att staden ska vara tillgänglig, där alla kan delta i samhällslivet utifrån sina förutsättningar. För att omsätta detta till praktik har staden bland annat ett handslag med organisationer för personer med funktionsnedsättning. I handslaget är parterna överens om att tillsammans utveckla olika aspekter av staden utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det handlar om att samarbeta för att staden och organisationerna ska få en förståelse för varandras perspektiv och kunna använda varandras styrkor. Handslaget gäller mellan 2017–2020 och är det andra handslaget i ordningen mellan staden och organisationer för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättningar är en heterogen grupp, dessutom påverkas den av ojämlikhet och ojämställdhet som återfinns i samhället vilket adderar en ytterligare aspekt till en redan ojämlik situation. Myndigheten för delaktighet ser att de viktigaste insatserna för att förbättra möjligheterna på alla plan för personer med funktionsnedsättningar är att fokusera på utbildning, arbete och digital delaktighet.

Nödvändigt för några, bra för alla

Att arbeta för tillgänglighet är att arbeta för att alla människor ska ha samma möjligheter att delta i samhället. Åtgärderna som är nödvändiga för några gynnar ofta alla. Ett sådant exempel är tillgänglig kommunikation, det vill säga att stadens information till invånarna blir lätt att förstå och ta till sig.

Sundbybergs stads mobilitetsprogram

I december 2017 beslutade kommunfullmäktige att fastställa Sundbybergs stads mobilitetsprogram och 2018 låg det till grund för planeringen av staden. Tillgång till mobilitet är en av grunderna i att skapa en jämlik stad. Oavsett funktionsförutsättningar ska trottoarer, gångvägar, cykelvägar och bytespunkter vara universellt utformade så att de är tillgängliga för alla. En sådan planering ger mer plats för stadsliv och mobilitet samtidigt som det främjar rörelse och skapar tryggare miljöer för barn.

²⁵ Myndigheten för delaktighet <http://www.mfd.se/kunskapsomraden/tillganglighet/>

Åtgärder under 2018 där mobilitetsprogrammet ligger till grund:

Trafiksäkerhetsåtgärder

- Hastighetssäkring av gång- och cykelpassager i centrala Sundbyberg och Stora Ursvik.
- Trafiksäkerhetsåtgärd regionalt cykelstråk längs Enköpingsvägen.
- Trafiksäkerhetsåtgärd vid Duvboskolan

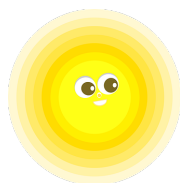
Gångåtgärder

- Ny gångbana vid Duvboskolan
- Genomgående gångbana längs Tulegatan
- Ny gång- och cykelväg längs Albygatan
- Gångbana Bergsgatan

Cykelåtgärder

- Ny gång- och cykelbana längs Albygatan
- Ny cykelbana längs Tritonvägen, samarbetsprojekt med Solna
- Cykelparkering vid busshållplatser vid t ex Järnvägsgatan och Ursviksvägen.
- Cykelparkering särskilt anpassad för barncyklar vid lekplatser i Rissne och Stora Ursvik.

Belysningsåtgärder

- Ljusdusch på Sundbybergs torg
- Rådjuren på ön i Lötsjön
- 40 stolpar utbytta i Lilla Ursvik
- Planering för ett framtida Sundbyberg i alla exploateringsprojekt

Tillgänglighetsåtgärder

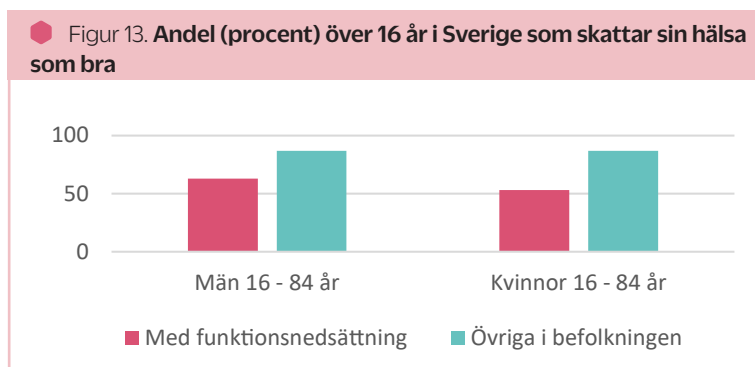
- Flera tillgänglighetsanpassningar i form av sänkt kantsten vid gångpassager, avsmalningar för kortare gångpassage över gata m.m. har utförts runt om i staden. Några exempel; Fågelsången/Kyrkogatan, Bergsgatan/Prästgårdsgatan och Skolgatan/Sturegatan. Sittplatser i staden har också förbättrats, bland annat har nya sittplatser ordnats vid vattentornet

För att förstärka lusten till rörelse och trafiksäkerhet ordnades ”pop up-parker” på några av Sturegatans parkeringsplatser under sommarhalvåret. De utformades med olika teman som till exempel balkong och trädgård och bildade små oaser längs gatan där invånarna fick nya ställen att mötas på och där de som ville kunde sätta ett eget frö i odlingslådor. Det blev ett mycket uppskattat inslag i stadsmiljön både av boende och näringslivet i området.

Statistik tillgänglighet

Det finns ingen statistik på hur många som lever med en funktionsnedsättning, i Sundbyberg. Folkhälsomyndigheten har uppskattat att ungefär var femte person i Sverige har någon form av funktionsnedsättning. I Sundbyberg skulle det motsvara cirka 10 000 personer.

Myndigheten för delaktighet, som bevakar och följer upp funktionshinderpolitiken har för 2018 rapporterat att den självskattade goda hälsan bland personer med funktionsnedsättning är betydligt lägre än för övrig befolkning. Det är också en mindre andel kvinnor med funktionsnedsättning som skattar sin hälsa som god jämfört med män med funktionsnedsättning. Den här könsskillnaden återfinns inte i övrig befolkning.

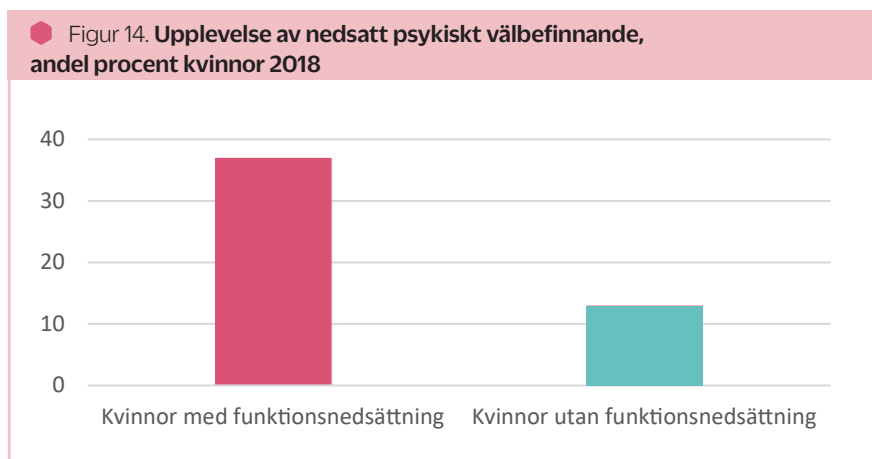
Personerna har skattat sin egen hälsa som bra eller mycket bra för att tillhöra dessa andelar.

Personer med nedsatt aktivitetsförmåga och/eller nedsatt rörelseförmåga skattar i mycket liten utsträckning sin hälsa som god. Det finns inga skillnader inom gruppen personer med funktionsnedsättning med avseende på svensk eller utländsk bakgrund.

²⁵ Slutrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för "En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011– 2016" Dnr 00599/2014, 15 mars 2016. Folkhälsomyndigheten.

²⁶ Källa: SCB:s undersökning av levnadsvillkor (ULF).

Det är också 37 procent av kvinnor med funktionsnedsättning som uppper nedsatt psykiskt välbefinnande jämfört med 13 procent bland övriga kvinnor. För män med funktionsnedsättning och övriga män återfinns samma mönster.²⁸

Folkhälsomyndighetens folkhälsoenkät.

Förklaringsfaktorerna för en god hälsa är många och samspelar på ett komplext sätt. Den upplevda ohälsan bland personer med funktionsnedsättning är oproportionerligt stor i relation till övrig befolkning. De faktorer som i relation till funktionsnedsättning särskilt upplevs bidra till ohälsa är: bristande tillgänglighet i samhället, bristande tillgång till förebyggande insatser och rehabilitering, ekonomisk utsatthet och oro samt bristande kunskap om hälsofrämjande levnadsvanor.²⁹ Statistiken går inte att bryta ner för olika kommuner, men det finns ingen anledning att tro att situationen är annorlunda i Sundbyberg än i landet i stort.

²⁸ Uppföljning av funktionshinderpolitiken 2018

²⁹ Statens folkhälsainstitut (2008) Onödigt ohälsa – hälsoläget för personer med funktionsnedsättning; World Health Organization (2011) World report on disability; Folkhälsomyndigheten (2015) Delrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för en strategi för genomförandet av funktionshinderpolitiken 2011-2016.

Goda exempel tillgänglighet

Staden arbetar ständigt med att utveckla tillgängligheten för stadens invånare, det kan exempelvis handla om olika utvecklingsprojekt i det offentliga rummet.

Kvarnkullen en bättre plats för alla

Exploateringsenheten har under året arbetat med deltagandegestaltning. Det är en metod som bidrar till en utökad dialog och en möjlighet till reell påverkan i stadsbyggnadsprojekt. Syftet har varit att skapa förutsättningar för delaktighet samt att stärka den demokratiska förankringen i utformningen av stadsdelsparken Kvarnkullen i Ursviks västra delar.

Arbetsprocessen startade redan 2016 med en första dialog där flera målgrupper (barn, ungdomar, nyblivna föräldrar, äldre och funktionsvarierade) var inbjudna att delta i gestaltningen av Kvarnkullen. Resultaten därifrån ledde till flera förändringar i planeringen, bland annat utökades parkens storlek och en bollplan planerades in där det från början var tänkt att det skulle vara bostäder. Själva platsen där parken planeras är topografiskt utmanande eftersom den ligger på en höjd. För att lyckas göra parken tillgänglig för alla beslutades det att genomföra en fördjupad dialog med målgrupper som vanligen inte kommer till tals i de traditionella samrådsförfarandena. De målgrupper som har deltagit i den utökade dialogen om Kvarnkullen är personer med fysisk och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Arkitekturpedagogen träffade deltagarna vid ett flertal tillfällen, både genom att bjuda in sig till målgruppen där den befinner sig, men även via platsbesök tillsammans med målgrupperna. Dialog och deltagandegestaltning via piktogram och modellbyggande är exempel som användes vid mötena med deltagarna. Piktogram är bilder med grafiska symboler där varje symbol står för ett ord eller begrepp.

Att använda denna metodik med att involvera och skapa delaktighet togs emot väldigt positivt. Deltagarna i projektet tillhör målgrupper som många gånger inte ens brukar besöka parker, då de inte tycker att parken är utformad och till för dem. Nu fick de vara med, komma till tals och skapa en park som de också känner sig välkomna till.

"Jag är så glad att Sundbyberg är en kommun som tar det här på allvar."

Citat från rektorn på Riksgymnasium för rörelsehindrade, S:t Eriks Gymnasium

Piktogram används för att gruppera och prioritera bland viktigt innehåll i en park.

Landskapsarkitekter för utveckling av offentliga rummet

På stadsmiljö- och serviceförvaltningens tekniska enhet arbetar landskapsarkitekter för att utveckla, upprusta och planera de offentliga rummen i Sundbyberg. Parker, lekparker, gröna stråk, torg och gaturum är viktiga mötesplatser för Sundbybergs invånare och betydelsefulla för den sociala hållbarheten.

Några av de hållbarhetskriterier som landskapsarkitekterna förhåller sig till är att mötesplatserna ska vara:

- trygga och säkra – både trafikmässigt, men också överblickbara och upplysta för att ge trygghet under hela dygnet.
- ändamålsenliga, det vill säga de ska passa målgrupperna som de är utformade för.
- attraktivt utformade för att öka vistelse utomhus. Stråk och gångvägar ska vara ett sammanhållet nätverk mellan stadens olika delar för att öka promenadviljan hos stadens invånare.
- god tillgänglighet med möjlighet för rullstol, rollator och permobil att ta sig fram och tillräckligt med bänkar för dem som behöver ta en paus.
- Ytorna ska planeras för att kunna underhållas på ett resurseffektivt sätt för att kunna upprätthålla kvalitet, trygghet och nyttjandegrad.

För bästa resultat samverkar landskapsarkitekterna med andra yrkesgrupper inom staden, till exempel parkförvaltare, belysnings- och trafikingenjörer och stadsdelsutvecklare.

Några exempel på vad landskapsarkitekterna arbetat med under 2018:

Tornparkens lekplats rustades upp. Den används flitigt av förskoleklasserna i staden, därför tog landskapsarkitekterna hjälp av en förskoleklass som fick vara projektets fokusgrupp. Det har ökat kunskapen och förståelsen för hur parken bäst ska planeras.

Här genomförs en asfaltmålning där barnen visar hur de skulle vilja använda den stora asfalterade planen i Tornparken.

När Kanalparken skulle rustas upp såg man att det fanns alternativa vägar genom parken i form av stigar som trampats upp av gående. Den upptäckten tog landskapsarkitekterna till sig och planerade stigarna till anlagda gångvägar för att öka tillgängligheten och användningen av parken för att passa alla.

Tillståndsguiden

Tillståndsguiden är resultatet av ett samarbete mellan näringslivs- och destinationsavdelningen, kommunikationsavdelningen och stadsmiljö- och serviceförvaltningen. Många företag i staden verkar inom regeltunga branscher som kräver omfattande kontakter med kommun och myndigheter för att få olika tillstånd. Krångliga regler, otydlig information och onödigt många myndighetskontakter kan bli ett hinder för konkurrenskraft och tillväxt. För att göra det enklare att starta och utveckla företag i Sundbyberg har staden lanserat en tillståndsguide på webben. Det är en enkel digital guide där man snabbt kan hitta information om olika tillstånd företagare i olika verksamhetsområden behöver och hur dessa kan sökas. Informationen i sig är inte ny den fanns även tidigare men utspridd på olika ställen på stadens webbplats.

Effekten av tillståndsguiden ska leda till "en väg in" till kommunen och minska samtal till stadens handläggare. Detta kommer även avlasta handläggarnas arbetstid och därmed effektivisera verksamheten. Genom att samla all information på ett ställe sänks trösklarna och fler företag får lättare att bedriva verksamhet i Sundbyberg.

Perspektiv Jämlik hälsa

Folkhälsan i Sverige utvecklas positivt för befolkningen som helhet och de flesta kan se fram emot ett både längre och friskare liv än tidigare generationer. Men utvecklingen skiljer sig påtagligt mellan personer med olika lång utbildning, mellan könen och mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Gapet mellan de grupper som har den bästa hälsan och de som har den sämsta hälsan har ökat under de senaste årtiondena.³⁰

Sveriges kommuner och landsting, SKL, har fokus på jämlik hälsa och har tagit fram rapporter kring vad som krävs på den lokala, regionala och nationella nivån för att minska hälsoskillnaderna. Generella välfärdsinsatser (exempelvis fria skolluncher, folktandvård, barn- och mödrahälsovård) som riktar sig till hela befolkningen och reformer inom skatte- och transfereringssystemen har haft goda effekter för jämställdhet, jämlikhet och för en god hälsa i befolkningen. I sin utformning behöver inte insatserna se lika ut för alla. För att minska hälsoskillnaderna kan det vara nödvändigt att anpassa och utforma insatserna efter lokala förhållanden och förutsättningar och utifrån de behov och förutsättningar som olika grupper har. Det innebär att statistik, analyser, prognoser och andra former av underlag behöver synliggöra effekterna ur jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. För att klara detta behöver de normer som skapas och upprätthålls utifrån bristande jämställdhet och jämlikhet synliggöras och vägas in i utformningen av den egna verksamheten och de villkor den skapar för exempelvis brukare och invånare.³¹

Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten är framtagen av Stockholms stad. Det är en totalundersökning som genomförs vartannat år bland elever i grundskolans årskurs nio och gymnasiets årskurs två. Syftet är att ge en uppfattning om hur olika normbrytande beteenden förändras över tid, ge underlag för forskning och utveckling samt att fördela resurser för förebyggande insatser samt att mobilisera elever, skolpersonal och föräldrar i det förebyggande arbetet. Undersökningen kartlägger drogvanor, kriminalitet, skolk, mobbning samt risk- och skyddsfaktorer. Sundbybergs stad har genomfört undersökningen sedan 2002 och resultaten är ett viktigt underlag för stadens arbete med social hållbarhet. Den senaste undersökningen genomfördes 2018 i Sundbyberg och totalt var det 23 av länets 26 kommuner som deltog i årets undersökning.

³⁰ Kommissionen för jämlik hälsa, <http://kommissionjamlikhalsa.se/>

³¹ SKL – Samling för social hållbarhet

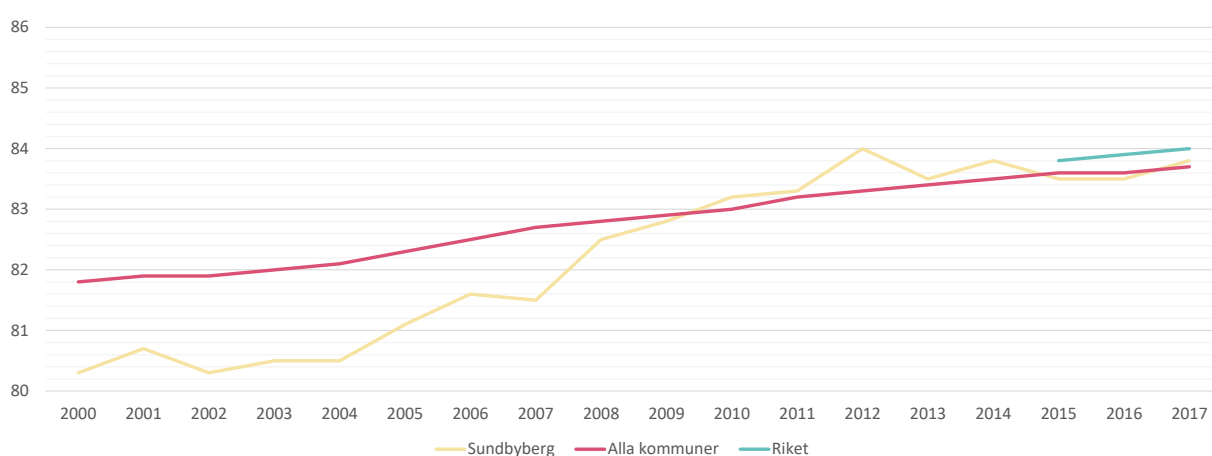
Statistik jämlik hälsa

Medellivslängd används ofta för att på ett övergripande sätt sammanfatta befolkningens hälsoläge. Måttet medellivslängd syftar på återstående förväntad medellivslängd vid födseln och sammanfattar dödlighet och överlevnad för alla åldrar samtidigt.³² Figur 15 och 16 visar hur medellivslängden för kvinnor och män har utvecklats i Sundbyberg och i alla kommuner.

Medellivslängd och dödlighet skiljer sig mellan olika sociala grupper i samhället idag. Personer med kort utbildning har kortare medellivslängd och högre dödlighet än personer med lång utbildning. Kvinnor lever fortfarande i genomsnitt längre än män, men har i många avseenden en sämre hälsa.³³

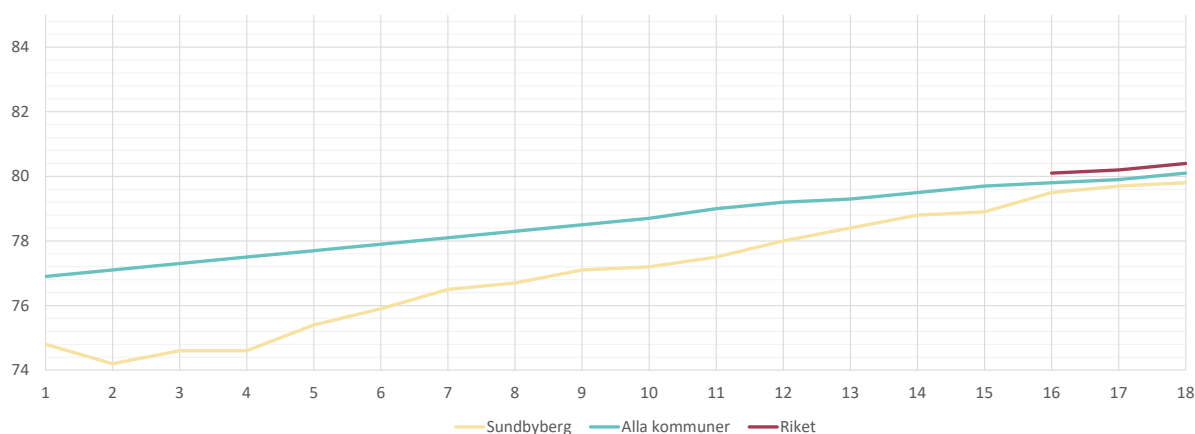
Barns hälsa påverkas av familjebakgrund. Goda uppväxtvillkor tidigt i livet är på många sätt avgörande för utveckling och hälsa senare i livet. Det finns även hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen.³⁴

Figur 15. Återstående medellivslängd vid födseln för kvinnor i Sundbyberg 2017 jämfört med kvinnor i alla kommuner.

Källa: Kommun- och landstingsdatabasen, www.kolada.se

Figur 16. Återstående medellivslängd vid födseln för män i Sundbyberg 2017 jämfört med män i alla kommuner.

Källa: Kommun- och landstingsdatabasen, www.kolada.se

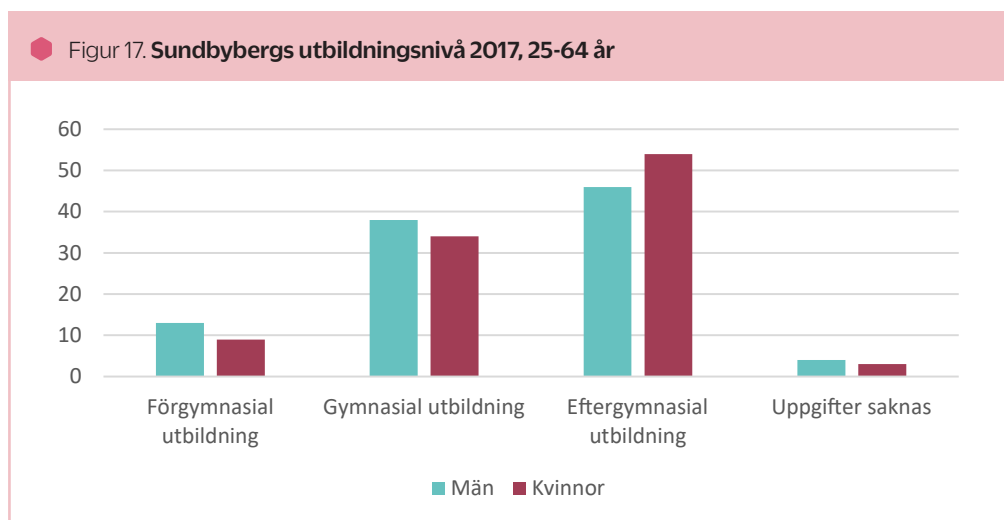
³² Folkhälsomyndigheten, www.folkhalsomyndigheten.se

³³ Ibid.

³⁴ SOU 2016:55 Det handlar in jämlik hälsa!

Utbildning

Kunskap och utbildning är centralt för att uppnå jämlik hälsa. Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa. Utbildning ger möjligheter till ett bra jobb med bra lön, men det stärker också psykologiska och sociala resurser. Livsvillkor, levnadsvanor och andra förhållanden som bidrar till en god hälsa är bättre och mer hälsofrämjande bland personer med högre utbildningsnivå.³⁵ Figur 17 visar Sundbybergs befolkning efter utbildningsnivå.

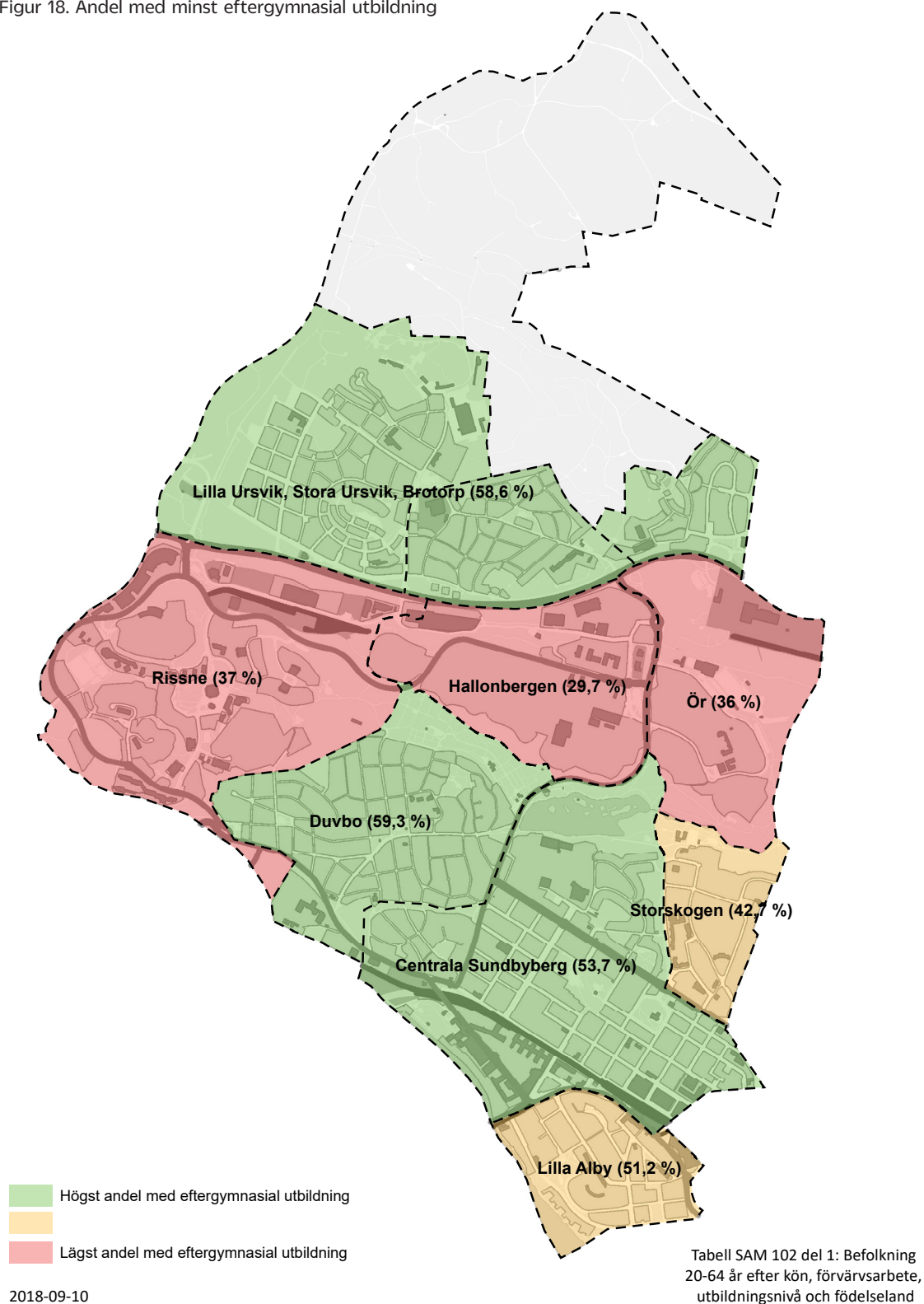

Källa: RUF5

³⁵ SOU 2016:55 Det handlar om jämlik hälsa!

Minst eftergymnasial utbildning

Figur 18. Andel med minst eftergymnasial utbildning

Goda exempel jämlik hälsa

Det finns många goda exempel på hur staden arbetar för att uppnå jämlik hälsa. Nedan presenteras några exempel på detta.

Det stora julbadet i Sundbybergs simhall

För sjunde året i rad öppnade Sundbybergs simhall sina dörrar för hemlösa och ensamma på julafton.

Julen är en tid som många firar med sina nära och kära. Vissa oroas inför julhelgen eftersom de vet att de ska sitta ensamma, och andra har inte råd att fira med klappar och mat. Ur detta väcktes idén om det stora julbadet av idrottschefen i Sundbybergs stad. Nu har det vuxit till ett arrangemang mellan Sundbybergs simhall och Centrumkyrkan, med stort stöd av privatpersoner, organisationer och företag.

Julbadet är öppet för allmänheten klockan 9–12 på julafton, men förberedelserna börjar flera veckor innan med insamling och sortering av skänkta kläder och hygienartiklar. Frisörer finns på plats och besökarna kan även få fotvård, ta ett bad, fika eller gå vidare för att äta jullunch i Centrumkyrkan.

Det hela började blygsamt, med ett 20-tal besökare men har vuxit till över 100 besökare förra året. Många föräldrar vill lära barnen om medmänsklighet och hör av sig för att delta tillsammans med sina barn. Volontärerna kan därför vara från fem år och upp till 70 år och speglar samhällets mångfald.

Julbadet är väldigt uppskattat av besökarna. Det är tack vare alla volontärer och donationer som julbadet är möjligt att genomföra. Under julbadet förra året hade simhallen ungefär 80 volontärer, men hade fått in över 400 förfrågningar. Julbadet kommer att fortsätta.

Handlingsplaner för social hållbarhet i Hallonbergen och Ör

Det pågår en stor stadsutveckling i Hallonbergen och Ör. Över 4 000 nya bostäder ska byggas fram till år 2030 och antalet invånare kommer nästan att fördubblas. Åren 2010–2014 genomfördes ett konst- och medborgardialogprojekt PARK LEK i området och som en följd av det ligger ett stort fokus på att öka den sociala hållbarheten i området nu när det utvecklas.

En metod för att arbeta med det är handlingsplaner för social hållbarhet. Det är ett sätt för att få byggaktörerna att ta ett större ansvar för hela området och inte bara platsen de ska bygga på. Alla byggaktörer får i uppdrag att ta fram en första version av en handlingsplan i samband med att detaljplanearbetet påbörjas. Handlingsplanen ska behandla tre delar; vad är det som görs under planeringsfasen, under byggtiden och vad lämnar projektet efter sig när det är klart. Alla byggaktörer ska också ingå i en ny samverkansgrupp för områdesutvecklingen i Hallonbergen och Ör, ledd av stadsbyggnadsavdelningen.

Samverkningsgruppen är ett forum för samverkan där olika aktörer kan inspireras av varandra och tillsammans genomföra satsningar. På sikt kanske också för att synka sina handlingsplaner för att få större effekt av satsningar, istället för att alla gör egna saker.

Eftersom detaljplanerna och byggprojekten befinner sig i olika faser gör också handlingsplanerna det. Flera handlingsplaner är dock under framtagande eller börjar bli klara. Byggaktörerna är positiva till att arbeta med handlingsplaner för social hållbarhet trots att det är ett nytt och annorlunda arbetssätt för dem. Det handlar om att skapa mervärden i området och att de som redan bor här också ska få ut något positivt av exploateringen. Folkhem, som ska bygga nya Ör centrum, har som en del i deras handlingsplan byggt en paviljong på platsen. Paviljongen ska vara en samlingsplats där aktiviteter av olika slag, så som dialog och samråd, men även klädbytdagar, utställningar och mycket mer ska kunna äga rum.

Hembesöksprogrammet

Hösten 2018 började Sundbybergs stad att arbeta med den så kallade Rinkebymodellen. Det är ett utökat hembesöksprogram i samarbete mellan barnvårdscentralen (BVC) och staden. Modellen innebär att en BVC-sjuksköterska och en socionom från staden gör hembesök vid sex olika tillfällen hos förstagångsföräldrar under barnets första 15 månader. Även biblioteket gör ett hembesök med en bokpåse och introducerar verksamheten.

Hembesöksprogrammet startades i Rinkeby och målet med hembesöken är att minska ojämlikheten i hälsa för barn. Varje besök har olika teman. Genom samtalen tar man reda på vilket stöd föräldrarna behöver och vägleder dem utifrån deras behov. Genom att göra hembesök så tidigt är det lättare att fånga upp svårigheter och stötta föräldrarna i större omfattning. Detta skapar i sin tur mer tillit för socialtjänst och sjukvård. I många fall har man kunnat vägleda föräldrar till öppna förskolan och SFI, som numera också finns på öppna förskolan.

Det har visat sig att många nyanlända föräldrar inte har samma vana att söka kontakt med sjukvården. Genom hembesöksprogrammet kan man se att barnens tandhälsa har förbättrats och besöken hos akuten har minskat. Föräldrarna har lärt sig att tillvarata resurserna i det svenska samhället bättre.

I Sundbyberg genomfördes de första hembesöken i oktober 2018, så den första omgången är inte slutförd än. Responsen hittills har dock varit övervägande positiv. Föräldrarna uppskattar stödet som de har fått, och ingen har tackat nej till hembesöken. De barn som ingick i det första projektet i Rinkeby har nu hunnit fylla tre år, och Karolinska Institutet fortsätter att forska kring deras hälsa. En rapport ska publiceras under våren 2019.

Psykisk hälsa bland äldre

Hälsa är mycket mer än kost och motion. Psykisk ohälsa är ett relevant ämne, även för de äldre. Så resonerade Träffpunkten Allén när de började planera en dag med både information och hälsofrämjande, förebyggande insatser för äldre gällande den psykiska hälsan. Nu är inte de äldre någon homogen grupp; några har erfarenhet om utbrändhet, depression eller dålig självkänsla, andra inte. Därremot är information värdefull så att man till exempel kan se när andra behöver stöd eller inte.

Innan temadagen ägde rum var arrangörerna lite spända på hur ett sådant känsligt ämne skulle tas emot. Dagen arrangerades visserligen som svar på de önskemål som besökare på träffpunkten hade lämnat men det var ändå ett nytt område. På programmet stod till exempel olika träningsformer samt tips och råd gällande vad man själv kan göra för att främja psykisk hälsa. Det hölls också paneldebatter och föreläsningar med experter inom olika delområden inom psykisk hälsa.

Alla farhågor inför dagen kom på skam; till temadagen kom 120 personer som alla var entusiastiska. Och även om dagen också innehöll ämnen som var tyngre och berörde djupare, så var det en härlig stämning som rådde och responsen från den stora publiken var enbart positiv. Träffpunkten hade bjudit in föreningar, professioner inom landstinget och olika verksamheter inom äldreförvaltningen, och kommer förhoppningsvis att fortsätta stärka och inspirera de äldre och alla som arbetar med dem.

Strandliv

Det är när alla småbåtar ligger vid kajen, under sommarmånaderna juni till augusti, som det blir en öde grusplan av vinteruppställningsplatsen på ytan mellan Marabouparken och Bällstaån. Redan 2017 gjorde staden de första försöken i att förvandla den trista grusplanen till någonting attraktivt. Besökare fick möjlighet att komma med synpunkter om vad de ville ha på ytan och med utgångspunkt från dessa önskemål började staden i mars 2018 planeringen för kommande sommar.

Under planeringens gång hölls dialoger med flera parter så som båtklubben, som arrenderar grusplanen under vinterhalvåret, seniorer, ungdomar från Ängskolan samt några av stadens förvaltningar. Därefter startade byggnationen av en temporär aktivitetspark. Det kom in många förslag och de som var praktiskt möjliga och ekonomiskt genomförbara var en ny boulebana, pumptrack (en sorts cykelbana), basketkorgar, pingisbord och servering i en foodtruck. Den nya aktivitetsparken fick namnet Strandliv och öppnades i början av juni 2018.

Responsen var positiv från invånarna även om den rekordvarma sommaren ställde till det både för badsugna besökare och törstande växter. Alla av de inblandade aktörer i staden och i närings- och föreningslivet är intresserade av att vidareutveckla konceptet, och eftersom materialet och konceptet redan finns underlättar det inför ett genomförandebeslut för 2019.

I JANUARI började äldreförvaltningen att dela ut gratis broddar till alla sundbybergare över 65 år. Under startskottet berättade Maria Bohman, ordförande i äldrenämnden, mer om beslutet och åhörarna kunde lyssna på en föreläsning om bälsträning och om att förebygga fallolyckor. Totalt delades 500 par broddar ut under två månader, och utdelningen fortsätter även i år.

Tabeller

● Tabell 1. Sundbybergs stads befolkning och fördelning per stadsdel

Total folkmängd 2018-06-30		49 910
Stadsdel	Fördelning 2018 (procent)	
Brotorp/Lilla Ursvik	6,1	
Centrala Sundbyberg	28,3	
Duvbo	4,4	
Hallonbergen	11,1	
Lilla Alby	12	
Rissne	16,1	
Storskogen	6,2	
Stora Ursvik	11	
Ör	4,7	

● Tabell 2. Antal in- och utflyttade i Sundbyberg. År 2018

In- och utflytt i Sundbyberg år 2018			
Kön	Inflyttade	Utflyttade	Flyttnetto
Kvinnor	3 558	3 283	275
Män	3 881	3 498	641
Totalt	7 439	6 781	658

● Tabell 3. Sammanräknad förvärvsinkomst (20-64 år) i Sundbyberg jämfört med Stockholms län. År 2015 – 2017

Medelinkomst i 1000-tals kronor									
Årtal/period	Kvinnor			Män			Totalt		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Sundbyberg	296	309	307,6	360	376	379	328	343	343,2
Stockholms län	310	322	333	400	412	422	355	367	378

● Tabell 4. **Sundbyberg stads befolkning 25-64 år efter utbildningsnivå³⁶. År 2015-2017. Avrundade siffror**

Procentuell fördelning									
	Kvinnor			Män			Totalt		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Förgymnasial utbildning	10	10	9	14	13	13	12	12	11
Gymnasial utbildning	37	34	34	40	38	38	39	39	35
Eftergymnasial utbildning	50	53	54	42	45	46	45	46	50
Uppgifter saknas	3	3	3	4	4	4	3	3	3
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

● Tabell 5. **Andelen öppet arbetslösa i Sundbyberg jämfört med riket och Stockholms län. Avser andelen av befolkningen i åldern 16-64 år. Personer som går i program för aktivitetsstöd redovisas inte som "öppet arbetslösa".** December 2017/December 2018.³⁷

Procentuell fördelning						
	Kvinnor		Män		Totalt	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Sundbyberg	4,2	3,9	4,4	3,9	4,3	3,9
Stockholms län	3,7	3,7	3,9	3,6	3,8	3,7
Riket	3,8	3,6	4,3	3,9	4,1	3,8

● Tabell 6. **Andel födda utomlands boende i Sundbyberg jämfört med andel boende Sverige. År 2016-2018.³⁸**

Andel av boende i									
	Kvinnor			Män			Totalt		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Sundbyberg	30	30,3	-	30	30,2	-	30	30,3	30,7
Sverige	18	18,7	19,3	18	18	18,8	18	18,5	19,1

³⁶ Källa: SCB, informationen har hämtats från www.sundbyberg.se

³⁷ Källa: Arbetsförmedlingen

³⁸ Källa: SCB, Kolada

● Tabell 7. Valdeltagande per valkrets i Sundbybergs kommunval. År 2018

Valkrets	Valdeltagande %
Lilla Alby 1	84,06
Lilla Alby 2	83,1
Lilla Alby 3	91,99
Lilla Alby 4	81,11
Centrala Sundbyberg 1	83,9
Centrala Sundbyberg 2	79,91
Centrala Sundbyberg 3	77,77
Centrala Sundbyberg 4	77,7
Centrala Sundbyberg 5	84,65
Centrala Sundbyberg 6	83,64
Centrala Sundbyberg 7	77,9
Tulemarken	81,63
Storskogen1	83,64
Storskogen 2	78,83
Ör	73,05
Hallonbergen 1	73,05
Hallonbergen 2	56,68
Hallonbergen 3	61,07
Duvbo 1	85,39
Duvbo 2	84,23
Rissne 1	67,94
Rissne 2	72,34
Rissne 3	69,12
Rissne 4	68,51
Lilla Ursvik, Brotorp och Kymlinge	87,84
Stora Ursvik 1	84,96
Stora Ursvik 1	77,82
Stora Ursvik 1	68,49
Sundbyberg	80,64

Källa: www.valmyndigheten.se

Socialt bokslut 2018

Det sociala bokslutet är en tillbakablick på stadens arbete med social hållbarhet under 2018. I bokslutet presenteras en samlad bild av invånarnas livsvillkor och förutsättningar, samt goda exempel ifrån verksamheterna inom staden i arbetet med att bidra till ett ännu bättre Sundbyberg.

Sundbyberg växer med dig!

08-706 80 00 • SUNDBYBERG.SE